

2026-04-10

Valstybės tarnybos reglamentavimas, tarnautojų ir kai kurių kitų viešojo sektoriaus darbuotojų statuso ypatumai Europos Sąjungos valstybėse

Europos Sąjungos (ES) šalys pasižymi didele valstybės tarnybos sampratos ir modelių įvairove, kurią lemia atskirų valstybių valdymo sąrangos specifika, vyraujančios politinės tendencijos ir savitos istorinės tradicijos.

Dažniausiai ES šalys turi specialius valstybės tarnybai reglamentuoti skirtus įstatymus, kai kuriose valstybėse (pavyzdžiui, Ispanijoje, Lenkijoje, Vokietijoje) esminiai valstybės tarnybos statuso elementai įtvirtinti konstitucijose.

Valstybės tarnybos sampratos turinys, apskritai jos vaidmuo ir reikšmė visuomenėje gali būti atskleidžiamas vertinant šiai tarnybai (joje dirbantiems asmenims – valstybės tarnautojams) pavestų funkcijų pobūdį ir apimtį. Šios funkcijos gali būti siejamos su parama valstybės valdžios šakoms (pavyzdžiui, Airija), valstybės ar vietos valdžios institucijų funkcijų vykdymu (Estija), veikla užtikrinant valstybės uždavinių vykdymą (Lenkija), veikla, kuria siekiama tenkinti bendruosius (visuomenės) poreikius ar viešąjį interesą (Rumunija), tiesioginiu viešosios valdžios įgyvendinimu ir valstybės administravimu (Slovakija), suverenios valstybės valdžios įgyvendinimu (Vokietija). Ispanijos įstatymuose nurodyta, kad funkcijų, susijusių su tiesioginiu ar netiesioginiu dalyvavimu įgyvendinant viešosios valdžios įgaliojimus arba ginant bendruosius valstybės ir viešosios administracijos interesus, vykdymas priklauso išimtinai valstybės tarnautojams.

ES valstybių įstatymuose nėra labai paplitę detalūs valstybės tarnautojo apibrėžimai, tačiau šiuo požiūriu išsiskiria Latvija – jos Valstybės tarnybos įstatyme nurodyta, kad valstybės tarnautojas yra asmuo, kuris tiesioginio valstybės administravimo įstaigoje formuoja sektoriaus politiką ar plėtros strategiją, koordinuoja sektoriaus veiklą, paskirsto ar kontroliuoja finansinius išteklius, kuria norminius teisės aktus ar kontroliuoja jų laikymąsi, rengia ar leidžia administracinius aktus, rengia ar priima kitus su asmens teisėmis susijusius sprendimus.

Daugelyje ES šalių valstybės tarnautojai (ar bent tam tikra teisės aktais apibrėžta tarnautojų korpuso dalis) turi specialų statusą, kuris kyla iš valstybės tarnybos santykiams taikomo teisinio reglamentavimo, grįsto viešosios teisės normomis, o ne bendrosios darbo teisės nuostatomis, prigimties. Šis statusas susijęs su specialiu reikalavimų (lojalumas valstybei ir tarnybai, nešališkumas, politinis neutralumas, pareiga vengti interesų konfliktų) taikymu, specifine karjeros organizavimo tvarka, hierarchizuota vidine tarnybos struktūra, specialiu drausminės atsakomybės įstatyminiu reglamentavimu ir kitais aspektais. Toks statusas aiškiai atskiria valstybės tarnautojus (ar jų dalį) nuo kitų viešajame sektoriuje dirbančių asmenų ar privataus sektoriaus darbuotojų. Kita vertus, kai kuriose šalyse (pavyzdžiui, Nyderlanduose, Švedijoje) minėta valstybės tarnybos statuso specifika beveik neegzistuoja, o bendrosios darbo teisės nuostatos (su kai kuriomis išimtimis) taikomos beveik visam viešajam sektoriui.

Pažymėtina, kad valstybės tarnybos apimtis ir į ją įtraukiamos viešojo sektoriaus darbuotojų grupės ES valstybėse labai skiriasi. Nors daugelyje šalių valstybės tarnyba labiau siejama su valdžios įgaliojimus vykdančiomis institucijomis, pavyzdžiui, Prancūzijoje valstybės tarnautojais laikomi ir viešųjų švietimo ar medicinos įstaigų darbuotojai. Į valstybės tarnybą gali būti įtraukiami diplomatai ir policijos pareigūnai (pavyzdžiui, Estijoje, Ispanijoje, Liuksemburge, Suomijoje), tačiau šioms tarnyboms paprastai taikomi ne tik bendrai valstybės tarnybą reglamentuojantys įstatymai, bet ir specialūs teisės aktai, įtvirtinantys jų statuso ypatybes. Ispanijoje ir Suomijoje valstybės tarnyba, be kita ko, apima teisėjus.

Valstybės tarnautojai ES šalyse gali būti įvairiai klasifikuojami, priklausomai nuo konkrečios valstybės viešosios valdžios organizavimo ypatumų, tarnautojų korpuso vidinės struktūros, valstybės tarnyboje dirbantiems asmenims priskiriamų funkcijų apimties ir kt.

Pagal valstybės tarnyboje vykdomų funkcijų pobūdį tarnautojai gali būti skirstomi į tarnautojus, kurie užtikrina valstybės valdžios įgyvendinimą, ir tarnautojus, kurie vykdo labiau pagalbines funkcijas (pavyzdžiui, Estijoje, Lenkijoje, Slovėnijoje).

Valstybės tarnautojai gali būti skirstomi į įvairias kategorijas pagal valstybės tarnybos hierarchinėje struktūroje užimamas pozicijas (pavyzdžiui, Ispanijoje, Prancūzijoje). Vokietijoje valstybės tarnyba yra skirstoma į pradinę, vidurinę, aukštesniąją ir vyresniąją valstybės tarnybą. Lenkijoje išskiriamas aukštesniosios valstybės tarnybos segmentas.

Kai kuriose šalyse (pavyzdžiui, Estijoje, Ispanijoje, Kroatijoje, Slovakijoje), pagal galiojantį reglamentavimą, gali būti išskirti nuolatinės tarnybos ir laikinos (pavadavimo) ar terminuotos tarnybos tarnautojai.

Priklausomai nuo viešosios valdžios lygmens, kuriame vykdo funkcijas, tarnautojai gali būti skirstomi į centrinės valdžios, regionų, savivaldybių institucijų tarnautojus. Pažymėtina, kad kai kuriose šalyse (pavyzdžiui, Liuksemburge, Suomijoje, faktiškai – ir Lenkijoje) centrinės valdžios institucijų ir regionų ar savivaldybių tarnautojų veikla reglamentuojama atskirai ir jų statusas skiriasi.

Kai kuriose valstybėse (pavyzdžiui, Rumunijoje, Ispanijoje, Suomijoje) kaip specialaus statuso grupė išskiriami parlamentų administracijų tarnautojai, jų statusas reglamentuojamas atskirais teisės aktais. Ispanijoje parlamento teisė savarankiškai reglamentuoti savo personalo statusą yra įtvirtinta konstituciniu lygiu ir laikoma organizacinės bei funkcinės autonomijos nuo vykdomosios valdžios elementu.

Politikams (ministrams, parlamento nariams ir kt.) talkinantis personalas ES šalyse dažniausiai neturi valstybės tarnautojų statuso. Tačiau šiuo požiūriu esama tam tikros įvairovės. Pavyzdžiui, Estijoje parlamento vadovų ir frakcijų, ministrų, merų padėjėjai ar patarėjai yra priskiriami vienai iš dviejų valstybės tarnautojų kategorijų (tarnautojams-darbuotojams). Lenkijoje ministrų asistentai gali būti valstybės tarnautojais, nors parlamento narių biurų darbuotojai – ne.

Talkinantis personalas ES valstybių parlamentų nariams gali būti užtikrinamas asmeniškai arba per politines frakcijas. Nemažai šalių (pavyzdžiui, Belgija, Latvija, Lenkija, Rumunija, Suomija, Vokietija) tam tikra apimtimi finansuoja tiek parlamento narių asmeninių padėjėjų, tiek tam tikro frakcijų personalo įdarbinimą.

Parlamento narių (frakcijų) padėjėjų skaičius dažnai nėra formaliai fiksuojamas (praktiškai jį riboja skiriamas finansavimas), tačiau, pavyzdžiui, Latvijoje parlamento narys gali turėti ne daugiau kaip du padėjėjus, Slovakijoje – tris, Prancūzijoje – penkis.

Parlamento narių ar frakcijų padėjėjai dažniausiai dirba pagal terminuotas (su kadencijos trukme susietas) darbo sutartis, kurioms iš esmės taikomos bendrosios darbo teisės nuostatos. Daugelyje valstybių šiuos padėjėjus įdarbina (minėtas sutartis pasirašo) patys parlamento nariai ar frakcijų vadovai, tačiau Belgijoje, Estijoje, Latvijoje, Slovakijoje, Slovėnijoje, Suomijoje padėjėjai bent formaliai sudaro darbo sutartis su parlamentų administracijomis.

Šis darbas parengtas visų pirma remiantis ES valstybių nacionaliniais teisės aktais bei Europos parlamentinių tyrimų ir dokumentų centro (ECPRD) korespondentų nacionaliniuose parlamenteuose pateikta informacija¹.

Airija

Valstybės tarnyba (angl. *civil service*) yra viešosios tarnybos (*public service*) dalis². Valstybės tarnyba tiesiogiai remia tris valstybės valdžios šakas: vykdomąją valdžią per vyriausybės departamentus (ministerijas), įstatymų leidžiamąją valdžią ir teisminę valdžią. 1956 m. valstybės tarnybos reglamentavimo įstatymo³ 1 straipsnyje valstybės tarnyba apibrėžiama, kaip vyriausybės ir valstybės tarnyba (*Civil Service of the Government and the Civil Service of the State*). Kartu nurodoma, kad valstybės tarnautojas (*civil servant*) yra asmuo, užimantis pareigas valstybės tarnyboje, įskaitant parlamento abejų rūmų personalą.

1956 m. valstybės tarnybos reglamentavimo įstatymas nustato valstybės tarnybos valdymo, tarnybos sąlygų, drausminių priemonių taikymo tarnautojams, jų nušalinimo, išėjimo į pensiją normas.

Valstybės tarnautojai skirstomi į tris kategorijas:

a) bendrosios valstybės tarnybos tarnautojai, atliekantys įvairias funkcijas nuo raštvedybos tvarkymo iki konsultacinių ir vadovavimo darbų (bendrojoje valstybės tarnyboje nustatyti 8 pareigybių lygiai);

b) specifinių pareigybių kai kuriuose vyriausybės departamentuose tarnautojai;

c) techninis ir profesinis personalas, įdarbinamas remiantis konkrečia kvalifikacija tam tikroms pareigoms, pavyzdžiui, inžinieriai, teisininkai, finansininkai.

Gynybos, švietimo, sveikatos apsaugos sektorių darbuotojai, vietos valdžios institucijų, nekomercinių valstybės agentūrų darbuotojai yra priskiriami viešajai tarnybai, bet nėra valstybės tarnautojai.

2004 m. Viešosios tarnybos valdymo (įdarbinimo ir skyrimo) įstatymas įtvirtina reguliacinį pagrindą Airijos viešosios tarnybos darbuotojų, įskaitant valstybės tarnautojus, skaidriam ir nuopelnais pagrįstam įdarbinimui bei atrankai. Šis įstatymas be valstybės tarnautojų taikomas ir policijos pareigūnams (iki tam tikro laipsnio pareigų), vietos valdžios institucijų darbuotojams, sveikatos apsaugos sistemos darbuotojams, kitiems viešųjų subjektų darbuotojams, nurodytiems įstatyme.

Viešųjų paskyrimų tarnyba vykdo valstybės tarnautojų ir įvairaus viešosios tarnybos personalo atrankos procedūras. Jos iš esmės remiasi viešo konkurso ir meritokratijos principais. Tinkamas kvalifikacijas turintis asmenys gali būti rotuojami tarp pareigų valstybės tarnyboje ir viešojoje tarnyboje. Taip pat yra tarnybinio kaitumo schema, kuri taikoma specifiskai tam tikrų pareigybių valstybės tarnautojams.

Valstybės ir viešojoje tarnyboje dirbantiems asmenims taikomos iš esmės panašios darbo, darbo užmokesčio, atostogų sąlygos. Tačiau valstybės tarnautojams taikomi specialūs dalyvavimo politinėje veikloje ribojimai⁴.

Politinio pasitikėjimo personalas nepriskiriamas nei valstybės, nei viešajai tarnybai apskritai. Parlamente politinio pasitikėjimo darbuotojus tiesiogiai įdarbina parlamento nariai ir politinės partijos, tačiau jų darbą apmoka atitinkami parlamento rūmai.

Atstovų rūmų narys gali turėti vieną padėjėją (*Parliamentary Assistant*) ir vieną administratorių (*Administrative Assistant*), o Senato narys – vieną administratorių. Atstovų rūmų

¹The European Centre for Parliamentary Research and Documentation (ECPRD). Requests No. 6193, 5926, 4598 (prieinama su slaptažodžiu):

<https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/private/request-details/1059302>

² Valstybės tarnyboje dirba apie 50 000 asmenų, o viešojoje tarnyboje – daugiau nei 400 000.

³ Civil Service Regulation Act 1956: <https://revisedacts.lawreform.ie/eli/1956/act/46/section/1/revised/en/html>

⁴ Circular 09/2009: Civil Servants and Political Activity: <https://circulars.gov.ie/pdf/circular/finance/2009/09.pdf>

narys gali pasirinkti fiksuotą išmoką⁵ vietoje padėjėjo, o Senato narys gali pasirinkti fiksuotą išmoką ir įdarbinti administratorių pusei darbo laiko. Politinėms partijoms personalo ištekliai priskiriami pagal jų iškovotų abejuose parlamento rūmuose vietų skaičių⁶.

Belgija

Pagal teisinį reglamentavimą⁷ ir jo įgyvendinimo praktiką, valstybės tarnautoju laikytinas asmuo, kuris:

- paskirtas į pareigas vienašališku viešojo pareigūno sprendimu (įdarbintas ne pagal sutartį);
- užima pareigas viešojo valdymo institucijoje;
- veikia pagal viešosios teisės nuostatas (ne pagal bendrąją darbo teisę);
- tarnauja bendrajam interesui.

Valstybės tarnautojai gali būti skirstomi pagal valdymo lygmenis (federaliniai, regionų, bendruomenių, vietos tarnautojai), taip pat – pagal funkcijas ar sektorius (bendrosios administracijos (pavyzdžiui, ministerijų, agentūrų), diplomatinės tarnybos, teismų personalo, policijos ir saugumo tarnybų, mokesčių, socialinių paslaugų administravimo tarnybų tarnautojai). Kai kurių sektorių (pavyzdžiui, policijos) tarnautojams taikomas specialus reglamentavimas, besiskiriantis nuo kitiems tarnautojams taikomų įstatymų.

Teisinio reglamentavimo požiūriu valstybės tarnautojai griežtai atskirti nuo viešosiose institucijose pagal darbo sutartis dirbančių asmenų. Valstybės tarnautojai, kaip minėta, skiriami į pareigas vienašaliu sprendimu pagal viešąją teisę, jiems taikomos įvairios socialinės (darbo vietos apsaugos) garantijos, jie privalo griežtai laikytis neutralumo ir lojalumo reikalavimų. Darbo sutarčių pagrindu viešosiose institucijose dirbantys asmenys įdarbinami pagal šias sutartis reglamentuojančias teisės normas, jiems taikomos privatinės darbo teisės nuostatos, jų socialinės garantijos mažesnės. Pagrindinės viešosios valdžios (pranc. *puissance publique*) įgyvendinimo funkcijos paprastai atliekamos valstybės tarnautojų, o pagal darbo sutartis dirbantys asmenys dažniausiai vykdo pagalbines ir administracines funkcijas.

Politikams talkinantis personalas (ministrų patarėjai, parlamento narių padėjėjai, parlamento frakcijų personalas) Belgijoje paprastai nėra valstybės tarnautojai. Šie darbuotojai įdarbinami pagal darbo sutartis pasitikėjimo ir politinės afiliacijos pagrindu.

Atstovų Rūmų narių padėjėjų darbas apmokamas iš parlamento biudžeto. Formaliai jie yra Rūmų darbuotojai, tačiau darbo sutartys su jais sudaromos ir nutraukiamos parlamento narių nurodymu. Kiekvienam Atstovų Rūmų nariui leidžiama įdarbinti vieną padėjėją. Rūmų finansuojamus padėjėjus taip pat turi frakcijos – kiekvienam frakcijos nariui priskiriama 1,15 padėjėjo etato. Remiantis panašiais principais, įdarbinami ir Senato narių padėjėjai.

Estija

Valstybės tarnybos įstatymo⁸ 5 straipsnyje pateiktas valstybės tarnybos apibrėžimas. Tai yra:

⁵ Ji skirta sekretoriato paslaugoms įsigyti.

⁶ *Houses of the Oireachtas. Scheme for the Provision of Secretarial Assistance for Members of the Houses of the Oireachtas and Qualifying Parties:*

https://data.oireachtas.ie/ie/oireachtas/humanResources/policies/2024/2024-11-20_scheme-for-secretarial-assistance_en.pdf

⁷ Pagrindinis teisės aktas, reglamentuojantis valstybės tarnybą, yra karališkasis dekretas Dël valstybės agentų statuso – *Arrete Royal du 2 Octobre 1937 portant le Statut des Agents de L'etat:*

[https://bosa.belgium.be/sites/default/files/content/documents/1937-10-02%20KB%20statuut%20rijksperoneel%20\(KB%2018_05_2024\)%20-%2031.05.2024.pdf](https://bosa.belgium.be/sites/default/files/content/documents/1937-10-02%20KB%20statuut%20rijksperoneel%20(KB%2018_05_2024)%20-%2031.05.2024.pdf)

⁸ *Civil Service Act:* <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/518022026002/consolide>

1) viešosios teisės reglamentuojami tarnybos ir pasitikėjimo santykiai tarp valstybės ar vietos valdžios institucijos ir pareigūno, vykdamas institucijos funkcijas, kai tai yra oficialios valdžios įgyvendinimas;

2) privatinės teisės reglamentuojami darbo santykiai tarp valstybės ar vietos valdžios institucijos ir asmens, vykdamas institucijos funkcijas, kai tai yra tik darbas, padedantis įgyvendinti oficialią valdžią.

Pagal šio įstatymo 6 straipsnį, valdžios institucija – tai iš valstybės ar vietos valdžios biudžeto finansuojama įstaiga, kurios funkcija – vykdyti oficialią valdžią. Šiuo požiūriu valstybės valdžios institucijos yra:

- 1) vyriausybės įstaiga, kaip apibrėžta Respublikos Vyriausybės įstatyme;
- 2) Rygikogo kanceliarija;
- 3) Respublikos Prezidento kanceliarija;
- 4) Valstybės kontrolės tarnyba;
- 5) Teisingumo kanclerio biuras (*The Office of the Chancellery of Justice*);
- 6) teismas;
- 7) Lyčių lygybės ir lygių galimybių komisaro biuras.

Vietos valdžios institucijos yra įvairios kaimo ir miesto savivaldybių struktūros (6 str. 3 d.).

Be minėtose valdžios institucijose dirbančių asmenų Valstybės tarnybos įstatymas taip pat taikomas policijos, kalėjimų ir gelbėjimo tarnybų pareigūnams, užsienio tarnybos ir prokuratūros pareigūnams, aktyviosios tarnybos kariams ir kitoms specialioms pareigūnų kategorijoms, tačiau jiems taikomas specialias nuostatas numato kiti įstatymai (2 str.).

Kaip minėta, Valstybės tarnybos įstatyme skiriamos dvi valstybės tarnautojų kategorijos: pareigūnai (*officials*) ir darbuotojai (*employees*).

Pareigūnas skiriamas į pareigas valdžios institucijoje, kurios apima oficialios valdžios įgyvendinimą (7 str.). Oficialios valdžios įgyvendinimas reiškia šių funkcijų vykdymą:

- 1) vadovavimą institucijai;
- 2) valstybinės ir administracinės priežiūros vykdymą, taip pat vidaus audito atlikimą;
- 2¹) konkurencijos priežiūros procedūrų atlikimą;
- 3) valstybės saugumo ir konstitucinės tvarkos užtikrinimą;
- 4) nuolatinę valstybės karinę gynybą ir pasirengimą jai;
- 5) nusikaltimų nagrinėjimą;
- 6) diplomatinį atstovavimą Estijos Respublikai užsienio santykiuose;
- 7) sprendimų, būtinų pagrindinėms Rygikogo, Respublikos Prezidento, Valstybės kontrolės tarnybos, Teisingumo kanclerio ir teismų funkcijoms atlikti, priėmimą, jų esminį rengimą ar įgyvendinimą;

8) Respublikos Vyriausybės, savivaldybės tarybos, savivaldybės administracijos ir įstaigos kompetencijai priklausančių politikos formavimo sprendimų esminį rengimą ar įgyvendinimą;

9) veiklą, kuri, siekiant stiprinti ir plėtoti viešąją valdžią, negali būti perduota asmens, turinčio su institucija tik privatinės teisės reglamentuojamus santykius, kompetencijai.

Darbuotojai valstybės tarnyboje dirba pagal darbo sutartis. Darbuotojai dažniausiai vykdo darbą, susijusį su apskaita, žmogiškaisiais ištekliais, dokumentų valdymu, viešaisiais pirkimais, personalu, informacinėmis technologijomis ir kita veikla, padedančia vykdyti oficialią valdžią (7 str. 5 d.).

Valstybės tarnautojai taip pat skirstomi pagal darbą valstybės ar vietos valdžios institucijose, pagal jų atliekamas funkcijas bei pagal tarnybos trukmę. Pareigūnai į pareigas įprastai yra skiriami neterminuotam laikui (23 str.). Terminuotam laikui į tarnybą gali būti skiriamas:

1) laikinai nesantį pareigūną pavaduojantis asmuo, kol pakeistas asmuo grįš į pareigas arba bus atleistas iš jų;

2) pareigūnas, atliekantis laikino pobūdžio funkcijas (ne ilgiau kaip penkeriems metams, arba iki Rygikogo tyrimų komiteto (*Investigation or Problem Committee*) veiklos pabaigos);

3) valstybės sekretorius, ministerijos generalinis sekretorius, ministerijos generalinio sekretoriaus pavaduotojas, Vyriausybės kanceliarijos direktorius, vyriausybės įstaigos vadovas – penkeriems metams;

4) Respublikos Prezidento patarėjas Respublikos Prezidento kadencijos laikotarpiui;

5) nacionalinio saugumo įgaliotojo atstovo vadovas – penkeriems metams;

6) Lyčių lygybės ir lygių galimybių komisaras – penkeriems metams;

7) Estijos konkurencijos tarybos generalinis direktorius – penkeriems metams;

8) Estijos konkurencijos tarybos Nemokumo tarnybos vadovas – penkeriems metams.

Su darbuotojais sudaromos sutartys, pagal Darbo sutarčių įstatymą⁹, taip pat gali būti terminuotos ir neterminuotos.

Sveikatos apsaugos, švietimo, kultūros specialistai nėra valstybės tarnautojai. Jie yra viešojo sektoriaus darbuotojai, dirbantys pagal Darbo sutarčių įstatymo nuostatas.

Valstybės tarnautojo, kuris yra pareigūnas, statusas apibrėžtas Valstybės tarnybos įstatymu ir pareigybės aprašymu. Paprastai pareigūnai negali tartis su darbdaviu dėl darbo sąlygų, jie neturi teisės streikuoti, tačiau turi kai kurių papildomų garantijų, pavyzdžiui, 35 kalendorinių dienų trukmės kasmetines atostogas. Valstybės tarnautojo, kuris yra darbuotojas, statusas yra reglamentuotas tiek Valstybės tarnybos, tiek Darbo sutarčių įstatymais. Šie tarnautojai gali derėtis su darbdaviu dėl palankesnių darbo sąlygų nei numatytos Darbo sutarčių įstatyme, jie gali streikuoti, tačiau jiems įstatymas garantuoja tik 28 kalendorines atostogų dienas per metus.

Politikų (parlamento vadovų ir frakcijų, ministrų, merų) padėjėjai ar patarėjai dirba pagal terminuotas darbo sutartis (Valstybės tarnybos įstatymo 7 str. 6 d.) ir yra laikomi valstybės tarnautojais-darbuotojais (ne pareigūnais).

Estijos Rygikogo pirmininkas ir du vicepirmininkai turi asmeniškai paskirtą personalą: kiekvienas turi po 1 patarėją ir 2 padėjėjus. Parlamento nariai asmeninių padėjėjų neturi. Parlamento politinėms frakcijoms yra priskirti padėjėjai / patarėjai. Jų skaičių nustato frakcija. Parlamento valdyba (pirmininkas ir 2 vicepirmininkai) skiria tam tikrą pinigų sumą šių padėjėjų / patarėjų atlyginimams, o skiriama suma priklauso nuo frakcijos dydžio. Šiuo metu kiekviena frakcija turi 3–8 patarėjus / padėjėjus (Estijos parlamente yra 101 narys).

Tiek pirmininko / vicepirmininkų, tiek politinių frakcijų patarėjai / padėjėjai yra Rygikogo kanceliarijos darbuotojai, nors jie įdarbinami pirmininko / vicepirmininko arba frakcijos vadovo siūlymu. Darbo užmokestis jiems mokamas iš kanceliarijos biudžeto.

Ispanija

Ispanijos Konstitucijoje¹⁰ (103 str.) yra įtvirtinta nuostata, pagal kurią valstybės tarnautojų statusą, teisę stoti į valstybės tarnybą pagal nuopelnų ir gebėjimų principus, konkrečius jų teisės jungtis prie profesinių sąjungų įgyvendinimo ypatumus, pareigų nesuderinamumo sistemą ir apsaugos priemones, užtikrinančias nešališkumą atliekant pareigas, reglamentuoja įstatymas. Pagal Konstitucijos 149 straipsnio 1 dalį, valstybei (o ne autonominėms bendruomenėms) suteikta kompetencija nustatyti pagrindines viešojo administravimo institucijų teisinio režimo ir pareigūnų teisinio statuso taisykles.

Valstybės tarnyba reglamentuojama 2015 m. spalio 30 d. Karališkuoju įstatyminiu dekretu Nr. 5/2015 patvirtintu konsoliduotu Viešųjų darbuotojų pagrindinio statuto įstatymu (TREBEP)¹¹.

Įstatymo 8 straipsnyje viešieji darbuotojai (ispan. *empleados públicos*) apibrėžiami kaip asmenys, atliekantys apmokamas pareigas viešojo administravimo įstaigose, tarnaudami bendram

⁹ *Employment Contracts Act*: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/511022026002/consolide>

¹⁰ *Spanish Constitution*:

<https://www.senado.es/web/conocersenado/normas/constitucion/detalleconstitucioncompleta/index.html?lang=en>

¹¹ *Real Decreto Legislativo 5/2015, de 30 de octubre, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley del Estatuto Básico del Empleado Público*: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2015-11719>

interesui. Jame taip pat nustatytas jų suskirstymas į karjeros valstybės tarnautojus, laikinuosius valstybės tarnautojus, darbinį personalą ir pasitikėjimo pagrindu dirbančius darbuotojus.

Karjeros valstybės tarnautojai (*funcionarios de carrera*) į pareigas yra skiriami ir yra susieti su viešojo administravimo institucija teisiniais santykiais, grindžiamais administracine teise, siekiant nuolatinio pobūdžio apmokamų profesinių paslaugų teikimo. Atkreiptinas dėmesys, kad funkcijų, susijusių su tiesioginiu ar netiesioginiu dalyvavimu įgyvendinant viešosios valdžios įgaliojimus arba ginant bendruosius valstybės ir viešosios administracijos interesus, vykdymas priklauso tik valstybės tarnautojams (TREBEP 9 str.). Tai daugiausia apima funkcijas, susijusias su išdo kontrole, audito funkcijomis, visuomenės saugumu, tam tikrais reguliavimo ir sprendimų priėmimo įgaliojimais ir kt.

Laikinieji / pakaitiniai valstybės tarnautojai (*funcionarios interinos*) laikinai skiriami dėl aiškiai pagrįstų būtinumo ir skubos priežasčių atlikti karjeros valstybės tarnautojams būdingas funkcijas (TREBEP 10 str.).

Darbinis personalas (*personal laboral*) dirba ir teikia apmokamas paslaugas viešajai administracijai pagal darbo sutartis (TREBEP 11 str.).

Pasitikėjimo pagrindu dirbantis personalas (*personal eventual*) yra skiriamas remiantis politiniu pasitikėjimu ir atlieka patariamąsias arba pagalbines funkcijas; jų skyrimas ir atleidimas yra diskreciniai; statusą reglamentuoja TREBEP (12 str.) su tam tikromis konkrečiomis parlamento ir vyriausybės taisyklėmis.

Asmenys, norintys tapti valstybės tarnautojais, privalo dalyvauti konkurse ir laikyti viešą egzaminą.

Ispanijoje valstybės tarnautojai skirstomi į tris grupes, kurios skiriasi atsakomybe, pareigomis ir reikalaujamo išsilavinimo lygiu. Skirtingų grupių tarnautojams taikomi skirtingi priėmimo konkursai. Apibendrinant (nuo aukščiausio iki žemiausio lygio):

- A grupė. Tai aukščiausio lygmens valstybės tarnautojai, kurie privalo turėti bent universitetinį išsilavinimą. Ši grupė skirstoma į du pogrupius:

- o A1: aukščiausio rango viešojo administravimo pareigūnai (angl. *The most senior officials in public administration*). Jie priima strateginius sprendimus ir vadovauja komandoms. Tai teisėjai, diplomatai, mokesčių inspektoriai ir Valstybės bendrojo administravimo aukštesniojo lygio specialistai (*Senior Civil Service Technicians of the General State Administration*).

- o A2: šio pogrupio tarnautojai atlieka vadovavimo pareigas ir teikia pagalbą aukštesnio lygio pareigūnams. Šiai grupei priklauso, pavyzdžiui, išdo technikai, procedūrų valdymo pareigūnai ir socialinio darbo specialistai administracijoje.

- B grupė. Tai vienintelė valstybės tarnybos kategorija, kuriai reikalinga tam tikra profesinė kvalifikacija (*Formación Profesional*). Šios pareigos paprastai yra labai specializuotos arba būdingos konkrečiam sektoriui, reikalaujančios konkrečių įgūdžių. Pavyzdžiai: ikimokyklinis ugdymas, civilinės administracijos valdymas ir žiniatinklio programų (*Web Application*) kūrimas.

- C grupė. Reikalingas bakalauro kvalifikacinis laipsnis arba privalomasis vidurinis išsilavinimas. Ji skirstoma į C1 ir C2 pogrupius:

- o C1: Pavyzdžiui, valstybės administracijos pareigūnai, nacionalinės policijos pareigūnai ir mokesčių agentūros pareigūnai.

- o C2: apima labiau operacines pareigas, tokias kaip administracinė pagalba arba klientų aptarnavimas. Pavyzdžiui, valstybės administravimo darbuotojai (*State Administrative Officers*) ir pašto tarnybos darbuotojai.

Pažymėtina, kad Ispanijoje taip pat yra nemažai profesijų, kuriose bent iš dalies dirba valstybės tarnautojai ir kurios reglamentuojamos specialiais teisės aktais. Tai pasakytina apie sveikatos priežiūros tarnybų, švietimo sektoriaus darbuotojus. Ispanijoje, skirtingai nei kai kuriose kitose ES šalyse, universitetai gali įdarbinti tiek darbuotojus pagal darbo sutartį, tiek valstybės tarnautojus. Pavyzdžiui, etatiniai universiteto dėstytojai laikomi valstybės tarnautojais.

Ispanijoje asmenys, padedantys politikams, parlamento nariams, parlamentinėms frakcijoms ar ministrams, gali būti suskirstyti į tris skirtingas kategorijas:

- parlamento valstybės tarnautojai: tai karjeros valstybės tarnautojai, kurie nėra skiriami politiškai ir privalo likti politiškai neutralūs. Pavyzdžiui, tai yra teisės patarėjai (*legal advisers*) arba

įstatymų leidybos konsultantai (*parliamentary counsel*). Šie valstybės tarnautojai sudaro specialią kategoriją valstybės tarnyboje – jiems taikomas ne tik TREBEP, bet ir specialus reglamentavimas, kurį kiekvienai parlamento rūmai priima pagal Ispanijos Konstituciją (pagal jos 72 straipsnį, parlamentas savarankiškai valdo savo personalą). Tai užtikrina organizacinę ir funkcinę autonomiją nuo vykdomosios valdžios. Šie tarnautojai yra instituciškai nepriklausomi nuo vyriausybės ir, kaip minėta, privalo laikytis griežto politinio neutralumo.

- pasitikėjimo personalas: šie darbuotojai skiriami ir atleidžiami politikų nuožiūra, įprastai remiantis pasitikėjimu ir politiniu pasitikėjimu. Jų funkcijos pirmiausia yra konsultacinės, koordinuojančios ir pagalbinės. Jų veikla susijusi su juos skiriančių subjektų politiniu mandatu. Jie negali vykdyti viešosios valdžios ir nesinaudoja karjeros valstybės tarnautojams suteikiamomis nuolatinės tarnybos garantijomis. Parlamentiniame kontekste jie finansuojami iš frakcijoms skirto biudžeto. Šiai kategorijai priklauso, pavyzdžiui, parlamento narių patarėjai arba ministrų patarėjai.

- partijų darbuotojai: tai asmenys, kuriuos tiesiogiai įdarbina politinė partija. Jų įdarbinimas ir atlyginimas yra pačios partijos atsakomybė, jiems taikoma bendroji darbo teisė, o ne viešosios tarnybos įstatymai.

Ispanijos parlamento nariams nėra sistemingai skiriami asmeniniai asistentai. Kiekvienos parlamento kadencijos pradžioje Senato biuras skelbia oficialų susitarimą, kuriame nustatomas „modulių“ rinkinys, kuris veikia kaip biudžeto paskirstymas parlamento frakcijoms pagal jų proporcijas. Šie moduliai yra suskirstyti į skirtingas patarėjų kategorijas. Parlamentinės frakcijos gali laisvai valdyti, kaip šie moduliai / pareigybės užpildomos, nusprendamos, kiek ir kokio tipo darbuotojų jos samdo (kiekvienas modulis atitinka nustatytą lėšų sumą, o frakcijos gali nuspręsti, ar ją panaudoti įdarbinant kelis mažiau apmokamus padėjėjus, ar vieną vyresnįjį patarėją). Didesnės frakcijos atitinkamai samdo nemažą skaičių patarėjų ir techninių darbuotojų, o mažesnės frakcijos arba nepriklausomi parlamento nariai turi ribotus personalo išteklius.

Nėra vienodo įstatymų nustatyto santykio, nustatančio fiksuotą padėjėjų skaičių kiekvienai frakcijai, darbuotojų skaičius proporcingai nustatomas taikant šiuos grupėmis pagrįstus finansavimo mechanizmus. Be laikinųjų darbuotojų, politinės frakcijos gali samdyti savo pagalbinį personalą, kurį pačios visiškai finansuoja.

Kroatija

Valstybės tarnautojų statusą reglamentuoja 2023 m. pabaigoje priimtas Valstybės tarnautojų įstatymas (angl. *Civil Servants Act*)¹². Su valstybės tarnautojais susiję klausimai, kurių šis įstatymas nereglamentuoja, sprendžiami remiantis bendrosiomis darbo teisės nuostatomis, įstatymų įgyvendinamaisiais teisės aktais ir įstaigų vidaus tvarkos taisyklėmis, kolektyvinėmis sutartimis.

Pagal Valstybės tarnautojų įstatymo 4 straipsnį, valstybės tarnautojai yra asmenys, kurie, susieti su įstaiga nuolatiniais darbo santykiais, atlieka funkcijas, priklausančias šių įstaigų veiklos sričiai, kaip kad nustatyta Kroatijos Respublikos Konstitucijoje, įstatymuose ar kituose pagal Konstituciją ir įstatymus priimtuose teisės aktuose. Valstybės tarnautojai taip pat yra asmenys, kurie valstybinėse įstaigose atlieka užduotis, susijusias su IT, bendrąsias ir administracines užduotis, planavimo, materialines, finansines, apskaitos ir panašias užduotis.

Pagal įstatymą, valstybės tarnautojai atlieka užduotis valstybės administravimo įstaigose, teismų ir baudžiamosiose įstaigose, Kroatijos parlamento administracijoje, Kroatijos Respublikos Prezidento kanceliarijoje, Kroatijos Respublikos vyriausybės įstaigose, Kroatijos Respublikos Konstituciniame Teisme, Valstybės teismų taryboje, Valstybės prokurorų taryboje, ombudsmenų, Valstybės audito tarnybos ir kt.

Valstybės tarnautojai į valstybės tarnybą paprastai priimami neterminuotam laikotarpiui. Galimas ir priėmimas terminuotam laikotarpiui laikinoms pareigoms arba pareigoms, kurių funkcijų apimtis laikinai padidėjo, atlikti, taip pat – ilgą laiką nedirbančiam valstybės tarnautojui pakeisti. Tokia terminuota valstybės tarnyba gali trukti ne ilgiau kaip vienerius metus, jei įstatymai nenustato kitaip, ir negali tapti neterminuota

¹² *Zakon o državnim službenicima*: <https://www.zakon.hr/z/108/zakon-o-drzavnim-službenicima>

valstybės tarnyba. Valstybės tarnautojai savo darbe vadovaujasi įstatymais ir kitais įstatymų pagrindu priimtais teisės aktais. Jų darbas vertinamas kiekvienais metais, jie atsako už tarnybinių pareigų pažeidimą.

Sveikatos, švietimo įstaigų darbuotojai yra viešojo sektoriaus tarnautojai, kuriems taikomos bendrosios darbo taisyklės.

Parlamento darbuotojų tarnybos vidaus struktūros tvarkoje numatyta, kad parlamento narys, kuris yra parlamento komiteto pirmininkas, savo žinioje turi valstybės tarnautojus, kurie skiriami į parlamento komiteto sekretoriaus, vyresniojo patarėjo, vyresniojo raštininko ir raštininko pareigas.

Kroatijos parlamento Darbo tvarkos taisyklėse¹³ numatyta, kad parlamento frakciją gali įsteigti ne mažiau kaip trys parlamento nariai. Taisyklėse nustatyta, kad frakcija gali samdyti vieną darbuotoją (finansuojamą iš parlamento lėšų), ir kiekvieniems papildomiems 15 frakcijos narių – papildomą darbuotoją, kuris atliktų profesines ir administracines frakcijos užduotis (31 str.).

Latvija

Valstybės tarnybos įstatymo¹⁴ 3 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad valstybės tarnautojas yra asmuo, kuris tiesioginio valstybės administravimo įstaigoje (toliau – įstaiga) formuoja sektoriaus politiką ar plėtros strategiją, koordinuoja sektoriaus veiklą, paskirsto ar kontroliuoja finansinius išteklius, kuria norminius teisės aktus ar kontroliuoja jų laikymąsi, rengia ar leidžia administracinius aktus, rengia ar priima kitus su asmens teisėmis susijusius sprendimus.

Specializuotos valstybės tarnybos (lat. *specializētājā valsts civildienestā*) tarnautojas yra asmuo, atliekantis straipsnio 1 dalyje nurodytas funkcijas diplomatinėje ir konsulinėje tarnyboje, Valstybinėje mokesčių tarnyboje (*Valsts ieņēmumu dienests*).

Pagal įstatymą, Ministras Pirmininkas, ministras, specialiųjų pareigų ministras, Ministro Pirmininko pavaduotojas, valstybės ministras, minėtų pareigūnų įstaigų darbuotojai (padėjėjas, patarėjas, spaudos sekretorius), taip pat parlamento sekretorius nėra valstybės tarnautojai (3 str. 3 d.).

Į valstybės tarnautojo pareigas neterminuotam laikui skiriama įstaigos vadovo įsakymu (11 str. 1 d.). Galimas terminuotas paskyrimas, nurodant jį lemiančias tarnybos aplinkybes (pavyzdžiui, jei nuolatines pareigas einantis asmuo yra nėštumo ir gimdymo atostogose; jei planuojama įgyvendinti projektą ir pan.).

Sveikatos apsaugos, švietimo, kultūros specialistai nėra valstybės tarnautojai. Jie yra viešojo sektoriaus darbuotojai, dirbantys pagal Darbo įstatymo¹⁵ nuostatas.

Valstybės įstaigų darbuotojai priimami į darbą pagal įstaigos nustatytą atrankos procedūrą ir sudarant darbo sutartį. Bendrosios darbo nuostatos taikomos pagal Darbo įstatymą.

Valstybės tarnautojui keliami specialūs reikalavimai, palyginti su kitais valstybės įstaigose dirbančiais asmenimis. Pagal Valstybės tarnybos įstatymo 7 straipsnį, į valstybės tarnautojo pareigas gali pretenduoti asmuo, kuris:

- 1) yra Latvijos Respublikos pilietis;
- 2) laisvai kalba latvių kalba;
- 3) turi aukštąjį išsilavinimą;
- 4) nėra sulaukęs įstatymų nustatyto pensinio amžiaus (šiuo metu senatvės pensija nustatyta nuo 65 metų; reikalavimas netaikomas asmeniui, pretenduojančiam į laisvas valstybės tarnautojo pareigas terminuotam laikotarpiui);
- 5) nėra baustas už tyčinius nusikaltimus arba yra reabilituotas, arba jam panaikintas teistumas;
- 6) nėra uždrausta eiti valstybės tarnautojo pareigų dėl drausminės, administracinės ar baudžiamosios sankcijos;

¹³ *Poslovník Hrvatskoga Sabora*:

https://www.sabor.hr/sites/default/files/Poslovník_Hrvatskoga_sabora_neslužbeni_prociscen%20i_tekst_Odbora_za_Us_tav_PiPS_2024.pdf

¹⁴ *Valsts civildienesta likums*: <https://likumi.lv/ta/id/10944-valsts-civildienesta-likums>
Civil Service Law: <https://likumi.lv/ta/en/en/id/10944> (nėra 2025-05-29 pakeitimų)

¹⁵ *Labour Law*: <https://likumi.lv/ta/en/en/id/26019-labour-law>

- 7) teismas nėra apribojēš teisēs eiti valstybēs tarnautojo pareigas;
- 8) nēra ir nebuvo SSRS, Latvijas SSR ar uāšienio valstybēs saugumo tarnybos, āvalgybos ar kontrāvalgybos tarnybos etatinis darbuotojas;
- 9) nēra ir nebuvo āstatymū ar teismo sprendimū draudziamū organizacijū narys.

Valstybēs tarnautojo pareigoms (su tam tikromis išimtimis) uāzinti rengiamas atviras konkurss (*atklāts konkurss*). Ā pareigas paskirtam tarnautojui gali nustatytas bandomasis laikotarpis (iki 6 mēnesiū) (11 str.). Pirmā kartā ā valstybēs tarnautojo pareigas skiriamas asmuo, pradēdamas eiti pareigas, duoda ir pasirašo pasiāzējimā (13 str.).

Pagal Valstybēs tarnybos āstatymo 15 straipsnā, valstybēs tarnautojo pagrindinēs pareigas yra:

- 1) laikytis Konstitucijas, Latvijas Respublikai privalomū tarptautinēs teisēs normū, āstatymū ir kitū teisēs aktū;
- 2) būti ištikimam Latvijas Respublikai ir jos Konstitucijai, nepaisant savo politiniū āsitikiniū, ir laikytis politinio neutralumo;
- 3) sāāžiningai, rodant asmeninē iniciatyvā ir veikiant visuomenēs interesais, vykdyti darbo pareigas, teisētus vadovū nurodymus, atsakyti uā savo veiksmus.

Saeimos nariū padējējai ir patarējai nēra valstybēs tarnautojai. Su jais sudaroma darbo sutartis pagal Darbo āstatymā. Saeimos darbo tvarkos taisykliū¹⁶ IX skyriaus nuostatos reglamentuoja parlamento nariū teises ā padējējus ir finansavimā. Kiekvienas Saeimos narys gali turēti ne daugiau kaip du padējējus, kuriems atlyginimas mokamas iš valstybēs biudžeto, taāiau dviejū Saeimos nario padējējū atlyginimo dydis negali virāyti vieno padējējo ādarbinimui skirtos sumos (195 str.). Saeimos nario padējējo uāduotis – tvarkyti visus organizacinius, techninius, patariamuosius ir kitus su Saeimos nario veikla susijusius klausimus. Padējējas ādarbinamas Saeimos nario kadencijai arba ne trumpesniam kaip šešiū mēnesiū laikotarpiui. Sutartā, Saeimos nario siūlymu, sudaro Saeimos generalinis sekretorius (kancleris) (*The Secretary-General of the Administration*) (198 str.). Saeimos narys turi teisē panaudoti padējėjui numatytā atlyginimā arba jo dalā sutartiniam darbui apmokēti (199 str.).

Saeimos frakcijū darbuotojai (*employee of a parliamentary group*) taip pat nēra valstybēs tarnautojai, nes frakcijos yra politinēs struktūros Saeimoje, o ne valstybēs administracinēs institucijos. Frakcijū darbuotojai dirba pagal darbo sutartā (Darbo āstatymo pagrindais) ir yra finansuojami iš Saeimos biudžeto. Pagal Saeimos tvarkos taisykliū VIII skyriaus nuostatas, Saeimos administracijos generalinis sekretorius, frakcijos seniūno siūlymu, sudaro ir nutraukia darbo santykius su frakcijos darbuotoju.

Šie darbuotojai dirba frakcijai, o ne atskiram parlamento nariui. Su jais sudaroma darbo sutartis frakcijos veiklos laikotarpiui Saeimos atitinkamos kadencijos metu arba ne trumpesniam kaip šešiū mēnesiū laikotarpiui (187 str.). Darbuotojū skaiāius frakcijose skiriasi – jis priklauso nuo keliū sālygū, t. y. nuo frakcijos deputatū skaiāiaus ir skirtos biudžeto sumos.

Ministro patarējai ir padējējai (*konsultatīvās amatpersonas un darbinieki*) taip pat nēra valstybēs tarnautojai. Jie samdomi ministro āgaliojimū laikotarpiui (kadencijai), nes yra politinio pasitikējimo darbuotojai. Tai numatyta Valstybēs administravimo struktūros āstatyme¹⁷, pagal kurā, ministro biuras yra politinēs vadovybēs paramos struktūra (24, 25 str.). Pagal Valstybēs tarnybos āstatymā, politinio pasitikējimo pareigūnai ir darbuotojai nepriklauso valstybēs tarnybai.

Lenkija

Konstitucinis reglamentavimas sieja valstybēs tarnybā su vykdomāja valdžia. Pagal Konstitucijos 153 straipsnā, valstybēs tarnyba (lenk. *korpus słuāby cywilnej*) veikia vyriausybēs administracijos āstaigose, kad būtū uātikrintas profesionalus, kruopštus, neāališkas ir politiškai

¹⁶ Rules of Order of Saeima: <https://likumi.lv/ta/en/en/id/57517-rules-of-order-of-saeima>

¹⁷ Valsts pārvaldes iekārtas likums: <https://likumi.lv/ta/id/63545-valsts-parvaldes-iekartas-likums>;

State Administration Structure Law: <https://likumi.lv/ta/en/en/id/63545-state-administration-structure-law> (nēra 2024-11-14 pakeitimū).

neutralus valstybės uždavinių vykdymas. Ministrų tarybos pirmininkas yra valstybės tarnybos viršininkas (*zwierzchnik*).

Valstybės tarnybos įstatymo¹⁸ 2 straipsnyje nurodytas įstaigų ir pareigų, kuriose dirba valstybės tarnautojai, sąrašas (jis apima įvairaus lygmens administracines struktūras, pradedant Ministrų tarybos pirmininko kanceliarija, įvairiomis centrinės administracijos įstaigomis ir baigiant pavietų ar pasienio veterinarijos gydytojų (jų pavaduotojų) pareigomis).

Įstatyminio valstybės tarnybos apibrėžimo nėra. Teisės doktrinoje valstybės tarnyba suprantama kaip asmenų, dirbančių viešojoje administracijoje ir pasižyminčių specialiu teisiniu statusu bei vykdomų administracinių uždavinių specifika, grupė.

Pagal Valstybės tarnybos įstatymo 3 straipsnį, valstybės tarnyboje dirbantys asmenys skirstomi į:

- valstybės tarnybos darbuotojus (*pracownicy służby cywilnej*), kurie vykdo tarnybą darbo sutarties pagrindu;
- valstybės tarnautojus (*urzędnicy służby cywilnej*), kurie į pareigas skiriami (*mianowanie*)¹⁹;
- aukštesniųjų pareigų valstybės tarnautojus.

Pažymėtina, kad šalia valstybės tarnyboje dirbančių asmenų taip pat išskiriamos savivaldybių darbuotojų ir valdininkų (*urzędnicy państwowi*) kategorijos, kurių statusą reglamentuoja atskiri įstatymai – Savivaldybių darbuotojų įstatymas²⁰ ir Valstybės įstaigų darbuotojų įstatymas²¹. Pastarojo įstatymo 1 straipsnyje nurodyta, kad jis taikomas tokių įstaigų, kaip Seimo, Senato, Prezidento, Konstitucinio Tribunolo kanceliarijos, piliečių teisių, vaikų teisių, smulkaus ir vidutinio verslo ombudsmenų biurai, Nacionalinis rinkimų biuras, Asmens duomenų apsaugos įstaiga ir kt., valdininkams ir darbuotojams, taip pat – kai kurių valstybės valdymo institucijų darbuotojams, kuriems netaikomas Valstybės tarnybos įstatymas.

Savivaldybių darbuotojų, valdininkų ir valstybės tarnautojų statusas turi tam tikrų panašumų, tačiau ir reikšmingai skiriasi. Pavyzdžiui, savivaldybių darbuotojai ir valstybės tarnybos darbuotojai įdarbinami pagal tuos pačius principus, pasirašant darbo sutartis. Tuo tarpu valdininkai, kaip ir valstybės tarnautojai, į pareigas skiriami²². Visgi, tik valstybės tarnyboje dirbantiems asmenims taikomi specialūs etikos ir nepriekaištingos reputacijos standartai bei lojalumo, nešališkumo ir politinio neutralumo, vykdamas tarnybinę veiklą, reikalavimai. Vis dėlto, kai kurie valdininkai (pavyzdžiui, dirbantys Seimo ar Senato kanceliarijoje) turi susilaikyti nuo viešo politinių pažiūrų reiškimo (Valstybės įstaigų darbuotojų įstatymo 45¹ str.).

Pažymėtina, kad kai kurie vietos savivaldos institucijų ir valstybės įstaigų darbuotojai (atliekantys labiau technines pagalbines funkcijas) aukščiau minėtoms darbuotojų kategorijoms nepriskiriami. Tačiau jų veiklą irgi reglamentuoja minėti Savivaldybių darbuotojų ir Valstybės įstaigų darbuotojų įstatymai, iš dalies taikomos Darbo kodekso normos.

Švietimo, medicinos, kultūros sričių darbuotojų veikla reguliuojama specialiais teisės aktais, todėl bendrosios darbo teisės normos šiems darbuotojams taikomos dalinai. Tačiau jie nėra nei valstybės tarnyboje dirbantys asmenys, nei valdininkai, nei savivaldybių darbuotojai.

Ministrų tarybos pirmininko išleistu įsakymu yra nustatytos valstybės tarnyboje dirbančių asmenų pareigybės ir jų grupės²³. *Inter alia*, išskiriama Pagalbinių pareigybių grupė, o joje – asistento

¹⁸ USTAWA z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej:

<https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20082271505/U/D20081505Lj.pdf>

¹⁹ Pažymėtina, kad valstybės tarnautojais skiriami gali būti tik valstybės tarnybos darbuotojai, atitinkantys tam tikrus reikalavimus, *inter alia*, turintys ne mažesnę kaip 3 metų (tam tikrais atvejais – 2 metų) stažą valstybės tarnybos darbuotojo pareigose (Valstybės tarnybos įstatymo 40 str.). Nustatytus reikalavimus atitinkantys asmenys valstybės tarnautojais skiriami ne įstaigose, kuriose dirba, o centralizuotai (valstybės lygmeniu ir vardu) (Valstybės tarnybos įstatymo 48 str.).

²⁰ USTAWA z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych:

<https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20082231458/U/D20081458Lj.pdf>

²¹ USTAWA z dnia 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych:

<https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19820310214/U/D19820214Lj.pdf>

²² Jų skyrimas, skirtingai nuo valstybės tarnautojų, vykdomas decentralizuotai, tai yra įstaigose.

²³ ROZPORZĄDZENIE PREZESA RADY MINISTRÓW z dnia 29 stycznia 2016 r. w sprawie określenia stanowisk urzędniczych, wymaganych kwalifikacji zawodowych, stopni służbowych urzędników służby cywilnej, mnożników do

pareigybė. Šie asistentai gali veikti, kaip vykdomojoje valdžioje veikiančių politikų (pavyzdžiui, ministrų) padėjėjai.

Seimo narių ir senatorių mandato vykdymo įstatymo²⁴ 23 straipsnyje nurodyta, kad Seimo nariai ir senatoriai savo veiklos aptarnavimui gali steigti biurus. Juose parlamento nariai gali įdarbinti darbuotojus. Šiems darbuotojams taikomos Darbo kodekso normos, jų darbdaviai yra parlamento nariai, kurie ir pasirašo darbo sutartis. Biurų darbuotojai nėra nei Seimo ar Senato kanceliarijos personalas, nei valstybės tarnyboje dirbantys asmenys ar valdininkai. Jų statusas iš esmės yra panašus į privataus sektoriaus darbuotojų statusą. Atlyginimai biurų darbuotojams mokami iš parlamento nariams per minėtas kanceliarias mokamų biuro išlaikymo išmokų, kurių dydis yra lygus 25 tūkst. zlotų per mėnesį²⁵.

Seimo narių ir senatorių mandato vykdymo įstatymo 18 straipsnyje nurodyta, kad Seimo ir Senato frakcijos bei grupės savo veiklos aptarnavimui taip pat gali steigti biurus. Jų darbuotojus, kurių statusas yra toks pats kaip ir Seimo narių ar senatorių biurų darbuotojų, įdarbina frakcijų pirmininkai. Šių darbuotojų darbo užmokesčiui skiriamos tam tikros lėšos Seimo ir Senato maršalkų nustatyta tvarka, konkrečios sumos dydis priklauso nuo frakcijos dydžio²⁶.

Seimo nariams, senatoriams, Seimo ir Senato frakcijoms bei grupėms taip pat gali talkinti savanoriškai (be atlygio) dirbantys padėjėjai.

Seimo narių ir senatorių bei frakcijų biurų darbuotojų skaičius nereglamentuojamas – jis gali būti bet koks skiriamų lėšų ribose. Kai kurie parlamento nariai apskritai neįdarbina darbuotojų biuruose.

Liuksemburgas

Valstybės tarnybos sampratą atskleidžia ir valstybės tarnautojų teisinį statusą reglamentuoja įstatymu patvirtintas Valstybės tarnautojų bendrasis statut²⁷. Statutas apibrėžia valstybės tarnautoją (pranc. *fonctionnaire de l'État*) kaip asmenį, kuris yra paskirtas nuolatinėms pareigoms valstybės administracijoje ir veikia pagal viešosios teisės nuostatas. Valstybės tarnautojo statusui būdingi tokie elementai kaip kompetentingo viešojo subjekto paskyrimas; integravimas į viešąsias pareigas, numatytas valstybės personalo plane; viešosios teisės nustatyti tarnybos santykiai; nuolatinė tarnyba (sėkmingai užbaigus bandomąjį laikotarpį). Kadangi valstybės tarnybą reglamentuoja viešoji teisė, o ne privatinė darbo teisė, tarnautojai turi specifines teises ir pareigas, įskaitant pareigą laikytis lojalumo, neutralumo, diskretiškumo, hierarchinės subordinacijos reikalavimų.

Pažymėtina, kad Liuksemburge valstybės tarnautojai yra teisiškai atriboti nuo savivaldybių tarnautojų, kurių veiklą reglamentuoja atskiras statut.

Valstybės tarnautojų bendrasis statutas dalinai taikomas diplomatinei tarnybai, policijai, tačiau iš esmės jų veiklą reglamentuoja specialūs teisės aktai.

Valstybės tarnautojų statusas skiriasi nuo valstybės darbuotojų (*employés de l'État*), kurie dirba viešajame sektoriuje darbo sutarčių pagrindu, statuso. Jų veiklą reglamentuoja Valstybės

ustalania wynagrodzenia oraz szczegółowych zasad ustalania i wypłacania innych świadczeń przysługujących członkom korpusu służby cywilnej (žr. 1 priedą):

<https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20250000670/O/D20250670.pdf>

²⁴ USTAWA z dnia 9 maja 1996 r. o wykonywaniu mandatu posła i senatora:

<https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19960730350/U/D19960350Lj.pdf>

²⁵ Zarządzenie nr 1 Marszałka Sejmu i Marszałka Senatu z 1 października 2001 r. w sprawie określenia wysokości ryczałtu na pokrycie kosztów związanych z funkcjonowaniem biur poselskich, senatorskich i poselsko-senatorskich (§ 1):

https://www.senat.gov.pl/gfx/senat/userfiles/_public/bss/dokumenty/new/161216/4.1 - 05.02.2026.docx

²⁶ Zarządzenie nr 1 Marszałka Sejmu i Marszałka Senatu z dnia 26 kwietnia 2016 r. w sprawie określenia wysokości środków finansowych na pokrycie kosztów działalności klubów i kół poselskich, senackich i parlamentarnych oraz ich biur (§ 1): https://www.senat.gov.pl/gfx/senat/userfiles/_public/bss/dokumenty/new/161216/4.2 - 05.02.2025.docx

²⁷ Loi du 16 avril 1979 fixant le statut général des fonctionnaires de l'Etat:

<https://legilux.public.lu/eli/etat/leg/loi/1979/04/16/n1/consolide/20251215>

darbuotojų sistemos ir garantijų įstatymas²⁸. Pažymėtina, kad valstybės tarnautojų ir valstybės darbuotojų statusas visų pirma išsiskiria priėmimo į tarnybą/įdarbinimo sąlygomis. Tarnautojai į tarnybą atrenkami viešo konkurso (egzamino) būdu, turi įveikti bandomąjį laikotarpį ir paskiriant į pareigas privalo prisiekti (be priesaikos paskyrimas negalioja). Tarnautojui keliamas reikalavimas turėti Liuksemburgo pilietybę (Valstybės tarnautojų bendrojo statuto 2 str.). Tuo tarpu valstybės darbuotojai įdarbinami pasirašant terminuotas ar neterminuotas darbo sutartis. Vis dėlto, jiems taikomos ne tik Darbo kodekso nuostatos, bet ir tam tikri viešosios teisės reguliavimo elementai – pavyzdžiui, ginčai, kylantys dėl valstybės darbuotojų darbo sutarčių, atlyginimo ar drausminių priemonių skyrimo, priskiriami administracinių teismų jurisdikcijai. Valstybės darbuotojams apskritai nekliamas reikalavimas turėti Liuksemburgo pilietybę (priimtina bet kurios ES šalies pilietybė), tačiau jeigu valstybės darbuotojo pareigos yra susijusios su tiesioginiu ar netiesioginiu dalyvavimu vykdant viešąją valdžią ar valstybės bendrųjų interesų gynimu, Liuksemburgo pilietybė būtina (Valstybės darbuotojų sistemos ir garantijų įstatymo 3 str.). Apskritai galima pasakyti, kad valstybės darbuotojų statusą reglamentuoja tam tikras viešosios teisės ir bendrųjų darbo teisės normų kompleksas.

Sveikatos apsaugos, švietimo, kultūros darbuotojai dažniausiai turi valstybės darbuotojų statusą.

Pagal Deputatų Rūmų Reglamento²⁹ 19 straipsnio nuostatas, parlamento frakcijos turi būti aprūpintos įrengtomis patalpomis ir „operavimo lėšomis“ parlamentinės veiklos išlaidoms kompensuoti. Patalpos ir finansavimas skiriamas pagal proporcinio atstovavimo principą (pagal frakcijų dydį). Skirtų lėšų ribose frakcijos gali įdarbinti pagalbinį personalą. Pažymėtina, kad frakcijos turi teisinį subjektiškumą ir gali savo vardu įdarbinti darbuotojus. Tokių darbuotojų statusas gali būti įvairus ir priklauso nuo įdarbinimo sąlygų bei aplinkybių.

Nyderlandai

Pagal Valstybės tarnybos įstatymo³⁰ 1 straipsnio 1 dalį, valstybės tarnautoju (oland. *ambtenaar*) laikomas asmuo, kuris yra įdarbintas viešojo darbdavio pagal Nyderlandų teisės reglamentuojamą darbo sutartį. Viešieji darbdaviai nurodyti minėto įstatymo 2 straipsnyje: valstybė, provincijos, savivaldybės, įvairūs kiti viešieji subjektai, taip pat – ne pagal viešąją teisę įsteigti subjektai, jeigu jų organams suteikti viešosios valdžios įgaliojimai, o jų vykdymas yra pagrindinė tokių subjektų veikla. Pažymėtina, kad švietimo įstaigos, nors ir viešos, Valstybės tarnybos įstatymo požiūriu yra išimtis, todėl švietimo darbuotojai nelaikomi tarnautojais.

Aukščiau minėta valstybės tarnautojo samprata galioja nuo 2020 m., kai buvo įvykdyti esminiai valstybės tarnautojų statuso pokyčiai. Jų kontekste buvo atsisakyta anksčiau galiojusios specialios valstybės tarnautojų įdarbinimo vienašaliu skyrimu tvarkos, pereinant prie tipinių darbo sutarčių, kurios taikomos ir privačiame sektoriuje. Praktiškai valstybės tarnautojų darbo sąlygos, kaip ir privačiame sektoriuje, sulygstamos kolektyvinėse derybose tarp darbdavių ir tarnautojus jungiančių profesinių sąjungų³¹.

Nepaisant to, kad po reformos valstybės tarnautojų ir privataus sektoriaus darbuotojų statusas labai supanašėjo, valstybės tarnautojams dėl jų pareigos tarnauti viešajam interesui tebetaikomi kai kurie specialūs reikalavimai:

- pareiga laikytis konfidencialumo;
- pareiga pranešti apie kitą darbą / veiklą;

²⁸ *Loi du 25 mars 2015 déterminant le régime et les indemnités des employés de l'Etat:*
<https://data.legilux.public.lu/filestore/eli/etat/leg/loi/2015/03/25/n8/jo/fr/html/eli-etat-leg-loi-2015-03-25-n8-jo-fr.html.html>

²⁹ *Règlement de la Chambre des Députés:*

https://www.chd.lu/sites/default/files/2026-02/reglement-chd-21-01-2026_.pdf

³⁰ *Ambtenarenwet 2017:* <https://wetten.overheid.nl/BWBR0001947/2025-07-01>

³¹ *Government of the Netherlands. Civil servants' legal status:*

<https://chatgpt.com/c/69d4f04b-9284-832c-96e1-c549fb760e78>

- draudimas priimti dovanas.

Tarnautojai privalo prisiekti arba patvirtinti, kad neužsiims sukčiavimu, nepriims kyšių ir neatskleis konfidencialios informacijos³².

Pažymėtina, kad kai kurias pareigas užimantys pareigūnai, nors ir laikomi plačiąją prasme valstybės tarnautojais, išsaugojo specialų statusą ir jų tarnybos santykiai tebesiremia oficialiu paskyrimu, o ne darbo sutartimi. Tai pasakytina apie policininkus ir kariškius, teisėjus ir prokurorus, politines pareigas užimančius asmenis³³.

Antrųjų Rūmų (žemieji parlamento rūmai) nariams talkinantys asmenys nelaikomi valstybės tarnautojais, kadangi juos faktiškai įdarbina parlamento frakcijos, o ne valstybės institucija. Šiems padėjėjams atlyginimas mokamas iš frakcijų gaunamų lėšų, kurias joms skiria parlamentas. Finansavimo dydis (atitinkamai – įdarbinamų padėjėjų skaičius) priklauso nuo frakcijos narių skaičiaus (frakcijoms skiriama tam tikra bazinė suma ir papildomas finansavimas kiekvienam frakcijai priklausančiam mandatui).

Prancūzija

Tarnautojais (pranc. *fonctionnaires civils*), pagal Bendrojo viešosios tarnybos kodekso³⁴ nuostatas (L3–L5 str.), laikomi asmenys, paskirti į nuolatinės pareigas tam tikrose viešose institucijose (įstaigose), suteikiant poziciją atitinkamoje administracinės hierarchijos kategorijoje. Tarnautojų korpusas skirstomas į:

- valstybės tarnautojus (*fonctionnaires civils de l'Etat*), kuriems priskiriami įvairių centrinės valdžios institucijų (įskaitant jų regioninius padalinius) tarnautojai;
- teritorijų tarnautojus (*fonctionnaires territoriaux*), kuriems priskiriami įvairių vietos valdžios institucijų tarnautojai;
- ligoninių tarnautojus (*fonctionnaires hospitaliers*), kuriems priskiriami įvairių viešųjų gydymo įstaigų tarnautojai.

Išskiriamos A, B ir C tarnautojų hierarchinės kategorijos. A kategorijos tarnautojams būdingos valdymo ir priežiūros funkcijos, B kategorijos tarnautojams – taikymo ir projektavimo funkcijos, C kategorijos tarnautojams – vykdomosios funkcijos³⁵. Kategorijos dar skirstomos į keletą lygių, o kiekvienas lygis savo ruožtu turi kelias pakopas.

Bendrasis viešosios tarnybos kodeksas netaikomas, pagal jo L6 straipsnį, pavyzdžiui, teisėjams, kariškiams, kai kurių kitų kategorijų darbuotojams, dirbantiems viešos įstaigose). Pažymėtina, kad Prancūzijoje mokytojai yra tarnautojai (valstybės tarnautojai)³⁶, tas pat iš esmės pasakytina apie gydytojus (ligoninių tarnautojai).

Viešajame sektoriuje taip pat dirba asmenys, nepriskirti hierarchinei tarnautojų sistemai. Šie darbuotojai įdarbinami darbo sutarčių pagrindu, jiems netaikomi įvairūs Bendrajame viešosios tarnybos kodekse tarnautojams numatyti reikalavimai (susiję su konkursiniu aplikavimu į tarnybą, interesų konflikto vengimu ir kt.).

Nacionalinės Asamblėjos narių padėjėjai nėra nei valstybės tarnautojai, nei viešajame sektoriuje pagal darbo sutartis dirbantys darbuotojai. Jų statusą visiškai reglamentuoja privatinė darbo teisė. Padėjėjai darbo santykiais saistomi su juos įdarbinančiais parlamentarais. Tačiau padėjėjų įdarbinimą finansuoja Nacionalinė Asamblėja – kiekvienas jos narys šiam tikslui kas mėnesį gauna 11 463 eurų. Už šią sumą leidžiama įdarbinti iki 5 padėjėjų.

³² Ten pat.

³³ Ten pat.

³⁴ *Code général de la fonction publique*:

https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000044416551/?_cf_chl_tk=eeDPzxFGTwDhOU0Qz.DmE7rLHfcJqJikAyLtnNTpUw0-1775636682-1.0.1.1-nUGHtP45cwP.gmC8ey9gdG1AjB1YalHRIdE01GSqJWc

³⁵ David Capitant. *Evolution and Permanence of the French Civil Service*:

<https://ceridap.eu/evolution-and-permanence-of-the-french-civil-service/>

³⁶ 2020 m. mokytojai sudaro 42 proc. valstybės tarnybos personalo.

David Capitant. *Evolution and Permanence of the French Civil Service*.

Rumunija

Rumunijoje valstybės tarnybą ir valstybės tarnautojų statusą iš esmės reglamentuoja Nepaprastojo potvarkio Nr. 57/2019 dėl Administracinio kodekso³⁷ VI dalies nuostatos. Valstybės tarnyba apibrėžiama kaip viešojo valdymo įstaigų ar institucijų vykdoma ar jų deleguota nuolatinio ir tęstinio pobūdžio veikla (veiklų visuma), kuria siekiama tenkinti bendruosius (visuomenės) poreikius ar viešąjį interesą (5 str.).

Potvarkio 371 straipsnyje nustatyta:

1) valstybės tarnautojas (rumun. *funcționarul public*) yra asmuo, įstatymų nustatytais sąlygomis paskirtas vykdyti viešųjų funkcijų;

2) priklausomai nuo kategorijos, kuriai jie priklauso, valstybės tarnautojai priima sprendimus ir (arba) vykdo techninio pobūdžio veiklą, siekdami užtikrinti valstybės institucijų ir įstaigų veiklos tęstinumą bendrojo viešojo intereso labui;

3) tarnybos metu valstybės tarnautojai turi veikti objektyviai, profesionaliai, teisėtai ir nešališkai, siekdami užtikrinti, kad valstybės institucijos ir įstaigos atliktų savo pareigas, kaip numatyta įstatymuose.

Rumunijoje taip pat galioja Įstatymas Nr. 7/2006, kuris išimtinai reglamentuoja Rumunijos Parlamento specializuotose struktūrose dirbančių valstybės tarnautojų statusą, teises ir pareigas – Parlamento valstybės tarnautojo statusas³⁸.

Pagal Nepaprastojo potvarkio Nr. 57/2019 dėl Administracinių bylų kodekso 383 straipsnį, viešosios funkcijos klasifikuojamos taip:

a) bendrosios ir konkrečios viešosios funkcijos – bendrosios viešosios funkcijos yra bendro pobūdžio pareigų ir atsakomybės rinkinys, būdingas visoms viešosios valdžios institucijoms ir įstaigoms, siekiant įgyvendinti jų bendruosius įgaliojimus, o konkrečios viešosios funkcijos yra pareigų ir atsakomybės rinkinys, būdingas tam tikroms viešosios valdžios institucijoms ir įstaigoms, siekiant įgyvendinti jų konkrečius įgaliojimus arba kuriam reikalingi konkretūs įgaliojimai ir atsakomybė;

b) I klasės, II klasės ir III klasės viešosios funkcijos – vykdomos priklausomai nuo išsilavinimo ir darbo stažo (386 str.);

c) valstybės viešosios funkcijos, teritorinės viešosios funkcijos ir vietos viešosios (385 str.).

Pagal 387 straipsnį, atsižvelgiant į einamų pareigų lygį, valstybės pareigos skirstomos į tris kategorijas (vyresnieji valstybės tarnautojai, administravimo (*conducere*) valstybės tarnautojai ir vykduojantieji (*execuție*) valstybės tarnautojai).

Valstybės tarnautojų ir kitų valstybės įstaigose dirbančių asmenų teisinis statusas turi esminių skirtumų. Valstybės tarnautojai skiriami po konkurso, organizuojamo gavus Nacionalinės valstybės tarnautojų agentūros patvirtinimą, o jų tarnybos santykius reglamentuoja specialūs teisės aktai. Jiems taikomi tam tikri apribojimai ir draudimai (pavyzdžiui, tam tikros kategorijos tarnautojai negali būti politinės partijos nariais arba neturi teisės streikuoti), jie privalo teikti metinę turto deklaraciją, jiems taikoma griežta pareigų nesuderinamumo tvarka (angl. *regime of incompatibilities*). Kiti valstybės įstaigų darbuotojai į darbą priimami pagal darbo sutartis. Jiems taikomos Darbo kodekso nuostatos, numatyta mažiau apribojimų ir draudimų.

³⁷ *Ordonanță de urgență nr. 57 din 3 iulie 2019 privind Codul administrativ:*

<https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/215925>

³⁸ *LEGE nr. 7 din 11 ianuarie 2006 (*actualizata*) privind statutul functionarului public parlamentar:*

<https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/81968>

Vykdomosios valdžios politikams (ministrams, valstybės sekretoriams) talkinantis personalas nepriskiriamas valstybės tarnautojams. Šie darbuotojai įdarbinami sudarant terminuotas darbo sutartis, paprastai susietas su pareigūno, kuriam talkina, įgaliojimų trukme.

Parlamento nariams talkina kelių kategorijų darbuotojai:

- parlamentaro kabineto darbuotojai (*parliamentary cabinet employees*): pagal darbo sutartį dirbantys darbuotojai, kuriuos tiesiogiai pasirenka parlamento narys ir kuriems mokama iš jo parlamentinei veiklai skirtų lėšų. Darbuotojų skaičius nereglamentuojamas, tačiau praktiškai ribojamas biudžeto dydžio – nustatyta fiksuota lėšų suma (išmoka);
- parlamento valstybės tarnautojai (*parliamentary civil servants*): parlamentinių frakcijų darbuotojai (kiekvienos politinės frakcijos darbuotojų skaičius yra proporcingas jos narių skaičiui), parlamento vadovų (pirmininko, viceprezidento, kvestoriaus, sekretoriaus) biurų ir specializuotų Deputatų Rūmų padalinių darbuotojai;
- pagal darbo sutartis dirbantys darbuotojai (*contractual staff*): darbuotojai, įdarbinti frakcijose, parlamento vadovų (pirmininko, viceprezidento, kvestoriaus, sekretoriaus) biuruose ir Deputatų Rūmų padaliniuose.

Slovakija

Slovakijos teisinėje sistemoje skiriamos dvi pagrindinės viešojo sektoriaus darbuotojų kategorijos:

- priklausantys viešajai tarnybai (*public service*) – pagal Įstatymą Nr. 552/2003 dėl darbo visuomenės labui³⁹ ir Įstatymą Nr. 553/2003 dėl tam tikrų darbuotojų atlyginimo už darbą visuomenės labui;
- priklausantys valstybės tarnybai (*civil service*) – pagal Įstatymą Nr. 55/2017 dėl valstybės tarnybos⁴⁰.

Šie įstatymai ir keletas specialių tvarkų reglamentuoja valstybės tarnautojų ir viešosios tarnybos darbuotojų veiklą, atlyginimus, pareigybių aprašymą ir kt.

Pagal Įstatymą Nr. 552/2003 dėl darbo visuomenės labui, viešosios tarnybos darbuotojai dirba valstybės institucijose, savivaldybėse ir aukštesnio lygmens teritorinėse įstaigose, bet nevykdo valstybinės valdžios. Įprastai jie yra pagalbiniai arba administracijos darbuotojai, pavyzdžiui, buhalteriai, techninės priežiūros darbuotojai ir kt. Šie darbuotojai paprastai dirba pagal darbo sutartį arba pagal susitarimą dėl darbo, atliekamo ne darbo santykių su darbdaviu pagrindu, visuomenės interesų labui. Asmuo gali tapti viešosios tarnybos darbuotoju, jei jis yra veiksnus, nepriekaištingos reputacijos, atitinka kvalifikacinius ir specialius reikalavimus, yra darbui tinkamos sveikatos (jei to reikalauja specialios taisyklės), yra išrinktas ar paskirtas (jei reglamentuose išrinkimas ar paskyrimas yra nustatyta kaip būtina sąlyga darbui visuomenės interesais atlikti), turi teisę susipažinti su įslaptinta informacija pagal specialų reglamentą (jei toks leidimas reikalingas sutartam darbui), yra įgaliotas pagal atitinkamos bažnyčios ar religinės bendruomenės vidaus taisykles, jei jis dėsto tikybą.

Valstybės tarnybą reglamentuoja Valstybės tarnybos įstatymas Nr. 55/2017. Valstybės tarnybai priklauso viešojo sektoriaus darbuotojai, vykduantys su tiesioginiu viešosios valdžios įgyvendinimu ir valstybės administravimu susijusias funkcijas.

Valstybės tarnyba – tai veikla, kuria valstybės tarnautojas, įstatymų numatyta apimtimi, atlieka valstybės įstaigos užduotis, vykduant valstybės administravimą. Valstybės tarnybos įstatymo 38 straipsnyje nustatyti reikalavimai, kuriuos turi atitikti kiekvienas asmuo, norintis tapti valstybės tarnautoju (turi būti 18–65 metų amžiaus veiksnus, nepriekaištingos reputacijos, atitinkantis kvalifikacinius reikalavimus, mokantis valstybinę kalbą asmuo).

³⁹ *Zákon o výkone práce vo verejnom záujme 552/2003*: <https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/2003/552/20200101>

⁴⁰ *Act on Civil Service and on Amendments to Certain Acts, 55/2017 Coll.*:

<https://natlex.ilo.org/dyn/natlex2/natlex2/files/download/113676/SVK-113676.pdf>

Valstybės tarnybos įstatyme valstybės tarnautojai neskirstomi pagal teritorinį lygmenį; daugiausia dėmesio skiriama tarnybos santykių pobūdžiui ir atliekamos veiklos rūšiai, atlyginimų skalėms, nuolatinei ar laikinajai valstybės tarnybai ir kt.

Valstybės tarnautojai klasifikuojami pagal atliekamas funkcijas. Funkcijos ir pareigybės aprašymai paprastai minimi specialiuose reglamentuose. Valstybės tarnautojai taip pat klasifikuojami pagal tarnybos santykių pobūdį (nuolatiniai, laikini, pavaduojantys valstybės tarnautojai).

Visuomenės sveikatos priežiūros, švietimo, kultūros specialistai taip pat gali būti valstybės tarnautojais arba viešosios tarnybos darbuotojais. Pavyzdžiui, ikimokyklinio, pradinio, vidurinio ir aukštojo mokslo pedagogai turi viešosios tarnybos darbuotojų statusą. Be Darbo kodekso, jų darbo santykius reglamentuoja ir Įstatymas dėl darbo visuomenės labui (552/2003), ir Aukštesniojo lygio kolektyvinė sutartis, taikoma darbdaviams, mokantiems atlyginimą darbuotojams, dirbantiems visuomenės labui, ir kt. teisės aktai.

Apskritai dauguma sveikatos, švietimo, kultūros šių specialistų patenka į viešosios tarnybos darbuotojų kategoriją, o ne į valstybės tarnybą. Valstybės tarnautojais laikomi tik tie darbuotojai, kurie vykdo administracines / reguliavimo funkcijas atitinkamose ministerijose (Sveikatos apsaugos, Švietimo, Kultūros).

Lyginant valstybės tarnautojų ir viešosios tarnybos darbuotojų bei kitų darbuotojų teisinį statusą, pabrėžtina, kad valstybės tarnautojams ir viešosios tarnybos darbuotojams taikomi minėti įstatymai dėl darbo visuomenės labui ir valstybės tarnybos, o kitiems – Darbo kodeksas. Kai kurios Darbo kodekso nuostatos taip pat taikomos ir valstybės tarnautojams bei viešosios tarnybos darbuotojams (nesant reglamentavimo specialiuose įstatymuose). Valstybės tarnautojams ir viešosios tarnybos darbuotojams atrankos procedūra yra privaloma. Specialiuose teisės aktuose jiems įprastai numatomos specifinės teisės ir pareigos, pavyzdžiui, pareiga būti politiškai neutraliems ir nešališkiems, saugoti konfidencialumą dėl faktų, kuriuos jie sužinojo atlikdami savo pareigas, ir vengti interesų konfliktų, laikytis Konstitucijos ir kt. Paminėtina teisė atsisakyti atlikti tarnybines užduotis, jei jos atlikimas prieštarautų teisės aktams. Su valstybės administravimu ir valstybės reikalais susijusias funkcijas gali vykdyti tik valstybės tarnautojai. Taip pat skiriasi atlyginimų skaičiavimo principai: valstybės tarnautojams ir viešosios tarnybos darbuotojams taikomos atlyginimų lentelės, o kitiems darbuotojams, išskyrus Darbo kodekso nuostatas, taikomos individualios sutarties nuostatos.

Politikams padedančių asmenų statusas priklauso nuo įdarbinimo formos. Ministrų ar kitų valstybės institucijų pareigūnų padėjėjai gali būti valstybės tarnautojai, tačiau praktiškai gana įprasta, kad ministrai turi patarėjus, su kuriais sudarytos darbo sutartys pagal Darbo kodeksą, tai yra, ne valstybės tarnybos santykių srityje.

Parlamento narių padėjėjų statusas yra specialus ir jie nėra valstybės tarnautojai. Padėjėjams taikomos Įstatymo dėl tam tikrų konstitucinių pareigūnų atlyginimų sąlygų (120/1993)⁴¹ nuostatos ir jie sudaro darbo sutartį su Nacionalinės Rados kanceliarija. Šie darbo santykiai nėra grindžiami Darbo kodekso nuostatomis. Parlamento narių padėjėjai turi specialų teisinį statusą ir veikia kaip savarankiškai dirbantys asmenys. Padėjėjai nėra skiriami parlamento frakcijoms, o tik individualiems parlamento nariams. Pagal minėto įstatymo 4a straipsnį, parlamento kanceliarija parlamento nariui skiria finansinius išteklius profesiniam ir administraciniam darbui atlikti; šios lėšos skirtos padėjėjų atlyginimams ir parlamento nario biuro veiklai. Parlamento narys gali turėti ne daugiau kaip tris padėjėjus. Padėjėjas gali dirbti tik vienam parlamento nariui. Nustatyta bendra padėjėjų atlyginimų ir parlamento nario biuro veiklai skiriama suma, kuri tam tikru santykiu susieta su vidutiniu nominaliuoju darbo užmokesčiu Slovakijos ekonomikoje.

⁴¹ Zákon č. 120/1993 Z. z. Národnej rady Slovenskej republiky o platových pomeroch niektorých ústavných činiteľov: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/1993-120>

Slovėnija

Viešųjų tarnautojų įstatymo⁴² 2 straipsnyje nurodyta, kad viešasis tarnautojas (slovėn. *javni uslužbenec*) yra asmuo, dirbantis viešajame sektoriuje, tai yra, valstybės institucijose ir savivaldybių administracijose, viešosiose agentūrose, fonduose, institutuose, kituose viešuosiuose subjektuose, jeigu jie naudojami valstybės ar savivaldybių biudžetų lėšomis⁴³. Politines, teisėjų ir kai kurias kitas skiriamas pareigas valstybės ar savivaldybių institucijose užimantys asmenys (*funkcionarji*)⁴⁴ viešaisiais tarnautojais nelaikomi.

Pagal Viešųjų tarnautojų įstatymo 22 straipsnį, viešieji tarnautojai skirstomi į valdininkus (*uradniki*) ir profesinio-techninio pobūdžio funkcijas vykdančius viešuosius tarnautojus (*strokovno-tehnični uslužbenci*).

Valdininku laikomas viešasis tarnautojas, kuris institucijoje vykdo viešuosius uždavinius. Tokie uždaviniai yra tiesiogiai susiję su valdžios įgaliojimų vykdymu arba viešojo intereso gynimu.

Profesinio-techninio pobūdžio funkcijas vykdančius viešieji tarnautojai institucijose atlieka pagalbinus, lydinčiuosius darbus (*spremljajoča dela*). Tai darbai, susiję su personalu, materialinėmis ir finansinėmis operacijomis, techninių funkcijų vykdymu ir kiti darbai, kurie turi būti atliekami, kad institucija galėtų sklandžiai vykdyti savo viešuosius uždavinius. Profesinio-techninio pobūdžio funkcijas vykdančius viešieji tarnautojai taip pat gali atlikti paprastas administracines užduotis, nustatytas už viešąjį valdymą atsakingo ministro.

Pažymėtina, kad išimties tvarka valdininkų pareigoms priskiriamos ir pareigos, kuriose atliekamas sudėtingesnis pagalbinis darbas, būtinas institucijos užduotims vykdyti ir kuriam atlikti reikalingos žinios apie institucijos viešąsias užduotis, taip pat pareigos, tiesiogiai operatyviai susijusios su policijos, kariuomenės ar žvalgybos ir saugumo užduotimis.

Medicinos, švietimo, kultūros darbuotojai taip pat laikomi specialaus statuso viešaisiais tarnautojais.

Viešieji tarnautojai turi įstatymu įtvirtintą specialų statusą, kuris susijęs su specialiomis teisėmis ir pareigomis, įdarbinimo procedūromis ir ribojimais. Pavyzdžiui, viešieji tarnautojai privalo laikytis etiško elgesio, geros valdysenos, politinio neutralumo reikalavimų, specialiai reglamentuojama jų teisė streikuoti, jie turi teisę į karjerą, kuri remiasi profesine kvalifikacija ir darbo rezultatais (Viešųjų tarnautojų įstatymo 10, 13, 19, 29, 30 str.). Skiriasi ir valdininkų bei profesinio-techninio pobūdžio funkcijas vykdančių viešųjų tarnautojų tarnybos sąlygų reglamentavimas. Pavyzdžiui, pagal minėto įstatymo 28 straipsnį, valdininkai į tarnybą atrenkami tik viešo konkurso būdu, jeigu kitaip nenumatyta įstatymų.

Kitiems asmenims, dirbantiems viešosiose institucijose, tačiau neturintiems viešojo tarnautojo statuso, taikomos bendrosios Darbo santykių įstatymo nuostatos ir kai kurie specialiai jiems skirti teisės aktai.

Ministrų patarėjai turi specifinę politinio pasitikėjimo sąlyga grįstą statusą ir nėra laikomi viešaisiais tarnautojais.

Nacionalinės Asamblėjos nariai padėjėjų pagalba gali naudotis per frakcijas. Frakcijos gauna Nacionalinės Asamblėjos nustatytą finansavimą savo tarnyboms, kurios teikia frakcijų nariams profesinę ir administracinę pagalbą, suformuoti. Frakcijai skiriamų lėšų, iš kurių išlaikomos tarnybos, dydis koreliuoja su frakcijos narių skaičiumi. Įdarbinimas frakcijos tarnyboje grindžiamas asmeniniu pasitikėjimu, darbo sutartys gali būti sudarytos be konkurso ir ne ilgesniam terminui, kaip iki Nacionalinės Asamblėjos kadencijos pabaigos. Šias sutartis frakcijų vadovų siūlymu formaliai sudaro Nacionalinės Asamblėjos generalinis sekretorius (administracijos vadovas)⁴⁵. Frakcijoms talkinantys darbuotojai laikomi specialaus statuso viešaisiais tarnautojais.

⁴² *Zakon o javnih uslužbencih* (ZJU-1): <https://pisrs.si/pregledPredpisa?id=ZAKO8830>

⁴³ Viešajam sektoriui nepriskiriamos įmonės, kurias valdo (ar turi dominuojančią įtaką) valstybė ar savivaldybė.

⁴⁴ *Funkcionarji*: <https://www.gov.si/teme/funkcionarji/>

⁴⁵ National Assembly Act (Articles 14-15):

https://www.dz-rs.si/wps/portal/en/Home/AboutNA/PoliticalSystem/NAact!/ut/p/z1/04_Sj9CPyKssy0xPLMnMz0vMAfIjo8zivSy9Hb2

Suomija

Valstybės tarnyba reglamentuojama kelių įstatymų nuostatomis. Pagal Valstybės tarnybos įstatymą (750/1994)⁴⁶, valstybės tarnybos darbo santykiai yra viešosios teisės reglamentuojami darbo santykiai, kai valstybė yra darbdavys, o valstybės tarnautojas (angl. *public official*) atlieka darbą.

Suomijos parlamento tarnautojų įstatymo (1197/2003)⁴⁷ 1 straipsnyje nustatyta, kad valstybės tarnybos darbo santykiai yra viešosios teisės reglamentuojami darbo santykiai, kai parlamentas yra darbdavys, o valstybės tarnautojas atlieka darbą.

Pagal Valstybės tarnautojų savivaldybėse ir gerovės paslaugų apskrityse įstatymą (304/2003)⁴⁸, valstybės tarnautojas reiškia asmenį, turintį valstybės tarnybos (tarnybinius) darbo santykius su savivaldybe arba gerovės paslaugų apskritimi. Šiuo atveju savivaldybė arba gerovės paslaugų apskritis yra darbdavys, o tarnautojas yra asmuo, atliekantis darbą.

Savivaldos įstatymo (410/2015)⁴⁹ 87 straipsnyje nustatyta, kad savivaldybių darbuotojai su savivaldybe yra susiję valstybės tarnybos arba sutartiniais darbo santykiais. Užduotys, kuriomis įgyvendinama viešoji valdžia, yra atliekamos valstybės tarnybos santykių pagrindu. Šioms užduotims atlikti steigiamos valstybės tarnybos pareigybės.

Valstybės tarnautojai yra skirstomi į centrinės valdžios, parlamento ar vietos valdžios (savivaldybių ir gerovės paslaugų apskričių) valstybės tarnautojus. Diplomatai ir teisėjai yra centrinės valdžios valstybės tarnautojai (*public officials of the State (central government)*).

Kalbant apie sveikatos priežiūros, švietimo, kultūros specialistus, pastebėtina, kad jie nebūtinai yra valstybės tarnautojai. Savivaldybėse arba gerovės paslaugų apskrityse dirbantys asmenys gali turėti valstybės tarnybos arba sutartinius darbo santykius. Jų pareigos priklauso nuo atliekamų užduočių pobūdžio. Užduotys, kuriose vykdoma viešoji valdžia, turi būti atliekamos valstybės tarnybos darbo santykiais susieto darbuotojo. Dauguma sveikatos priežiūros specialistų viešajame sektoriuje (gerovės paslaugų apskrityse arba savivaldybėse) nėra valstybės tarnautojai ar pareigų vykdytojai, bet yra susaistyti sutartiniais darbo santykiais.

Atkreiptinas dėmesys, kad savivaldybės ar centrinės valdžios įdarbintas mokytojas dažnai yra valstybės tarnautojas, kadangi jam skirtos užduotys dažnai apima oficialios valdžios įgyvendinimą. Kita vertus, dažnai įdarbinami pakaitiniai mokytojai ir mokytojai pagal terminuotas darbo sutartis.

Vertinant valstybės tarnautojų ir kitų valstybinės valdžios institucijose dirbančių darbuotojų funkcijas, pastebėtina, kad valstybės tarnautojai įprastai yra centrinės valdžios, savivaldybių ir gerovės paslaugų apskričių darbuotojai, turintys didelę viešąją galią (pavyzdžiui, policijos pareigūnai, teisėjai, valdžios institucijų sprendimus priimančios asmenys). Darbuotojai apima visus privačiame sektoriuje dirbančius asmenis ir daugumą tų, kurie atlieka pagalbines užduotis viešajame sektoriuje. Esminis statuso skirtumas siejamas su atsakomybe: valstybės tarnautojas vykdo viešąją valdžią ir yra atsakingas už savo veiklą (taikomos sankcijos), o darbuotojo atsakomybė pirmiausia yra sutartinė ir todėl siauresnė.

Norint užimti Valstybės tarnybos įstatyme įtvirtintas aukščiausias pareigas, reikalinga Suomijos pilietybė (7 str.) arba interesų ataskaita (8a str.). Valstybės tarnautojas į pareigas yra skiriamas, o darbuotojo darbo santykiai grindžiami sutartimi. Pažymėtina, kad dėl valstybės tarnybos darbo santykių sąlygų neįmanoma laisvai susitarti (derėtis). Visgi, įstatymų nuostatos,

[83Q0N3E3dLQwCQ7z9g7w8nNxDncz0w8EKDHAARwP9KGL041EQhd94L_2o9Jz8JIhTHfOSjC3S9aOKUtNSi1KL9EqLgMIZJSUFxVaqBqoG5eXleun5-ek5qXrJ-bmqBti0ZOQXI-hHoKrUL8gNjajySQ0HADhUIFA!/dz/d5/L2dBISevZ0FBIS9nQSEh/](https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/1994/750)

Odlok o notranji organizaciji služb Državnega zbora (OdNOSDZ) (11-12 čl.):

<https://pisrs.si/pregledPredpisa?id=ODLO2823>

⁴⁶ *Valtion virkamieslaki*: <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/1994/750>

⁴⁷ *Laki eduskunnan virkamiehistä*: <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2003/1197>

⁴⁸ *Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta*: <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2003/304>

⁴⁹ *Municipalities Act*: <https://www.finlex.fi/api/media/statute-foreign-language-translation/687902/mainPdf/main.pdf?timestamp=2015-04-09T21%3A00%3A00.000Z>

reglamentuojančios darbo ir valstybės tarnybos santykius, daugeliu atžvilgių yra panašios. Įdarbinimą pagal viešąją teisę reglamentuoja minėti įstatymai, o darbuotojams, dirbantiems pagal darbo sutartį, taikomos Darbo sutarčių įstatymo (55/2001)⁵⁰ ir kitų darbo teisės aktų nuostatos.

Parlamento (Eduskuntos) narių ir parlamento politinių grupių (frakcijų) padėjėjai ir patarėjai nėra valstybės tarnautojai. Jie dirba pagal darbo sutartį. Ministro specialusis patarėjas ministerijoje skiriamas į terminuotas pareigas, taikant Valstybės tarnybos įstatymo nuostatas (kaip ir kitoms valstybės tarnybos pareigoms ministerijoje).

Kiekvienam parlamento nariui yra numatytos lėšos padėjėjui (*assistant*) įdarbinti, iš šių lėšų mokami atlyginimai ir kitos išlaidos. Parlamento nario padėjėją parlamento nario pasirinkimu įdarbina parlamento kanceliarija. Be to, kiekviena parlamento frakcija gali turėti savo personalą politiniams sprendimams parengti, komunikacijai ir administracinėms užduotims atlikti. Šiuos darbuotojus samdo kiekviena frakcija atskirai ir jie yra susiję įprastais privatinės teisės reglamentuojamais darbo santykiais.

Švedija

Įstatymai neišskiria specifinės viešojo sektoriaus darbuotojų, kurie galėtų būti įvardinami kaip valstybės tarnautojai, kategorijos. Apskritai viešojo sektoriaus darbuotojams taikomos bendrosios darbo rinką reglamentuojančios nuostatos, tačiau yra nustatyti kai kurie specifiniai reikalavimai, susiję su įdarbinimo sąlygomis, pareigomis ir kai kuriais ribojimais vykdant funkcijas. Viešojo sektoriaus darbuotojai sąlyginai gali būti skirstomi į tris pagrindines kategorijas – centrinės valdžios, regionų ir savivaldybių institucijų darbuotojus.

Viešojo įdarbinimo įstatymas⁵¹ reglamentuoja Riksdago, vyriausybės ir centrinių vyriausybės agentūrų darbuotojų veiklą, dalinai jis taikomas ir regionų bei savivaldybių institucijų darbuotojams. Šio įstatymo 4 straipsnyje nurodyta, kad įdarbinant turi būti atsižvelgiama tik į objektyvius kriterijus, tokius kaip nuopelnai ir kompetencija. Įstatymas taip pat reglamentuoja minėtų darbuotojų teisę dirbti kitą darbą (negalimas kitas darbas, kuris pažeistų darbuotojo nešališkumą ar kenktų įstaigos reputacijai (7 str.)), drausminę atsakomybę (14–19 str.), darbo teisių gynimo ypatumus (kiek siauresnės galimybės nei privačiame sektoriuje) (23–29 str.). Regionų bei savivaldybių institucijų darbuotojams taikomos Viešojo įdarbinimo įstatymo nuostatos, pavyzdžiui, dėl teisės dirbti kitą darbą ir kt. Šių darbuotojų interesų konfliktų vengimą reglamentuoja Vietos savivaldos įstatymas⁵² (7 sk. 17 str.).

Pažymėtina, kad kai kuriems viešojo sektoriaus darbuotojams (pavyzdžiui, policijos) šalia bendrojo reglamentavimo taikomi ir specialūs įstatymai. Sveikatos apsaugos, švietimo, kultūros sričių specialistai, dirbantys viešajame sektoriuje, turi tokį patį statusą kaip ir kiti šio sektoriaus darbuotojai.

Ministrams, parlamento nariams ir parlamento frakcijoms tiesiogiai talkina vadinamąjį politinį paskyrimą turintys asmenys. Jų funkcijos susijusios su politine analize, komunikacine parama, strateginiu konsultavimu. Šie asmenys gali būti valstybės institucijų arba politinių partijų (frakcijų) darbuotojai. Jeigu jie įdarbinami institucijose (pavyzdžiui, vyriausybės struktūrose), jiems iš dalies taikomas Viešojo įdarbinimo įstatymas, tačiau įdarbinimas vis tiek remiasi politiniu pasitikėjimu ir turi terminuotą pobūdį, kitaip tariant, yra susietas su galimais politinės valdžios pokyčiais.

⁵⁰ *Employment Contracts Act*: <https://www.finlex.fi/api/media/statute-foreign-language-translation/725900/mainPdf/main.pdf?timestamp=2025-10-06T06%3A44%3A07.000Z>

⁵¹ *Lag (1994:260) om offentlig anställning*: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-1994260-om-offentlig-anstallning_sfs-1994-260/

⁵² *Kommunallag (2017:725)*: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/kommunallag-2017725_sfs-2017-725/

Riksdago nariai padėjėjų pagalba naudojami per frakcijas. Kiekviena parlamento frakcija turi savo sekretoriata, kuriame dirbančius ekspertus, politikos patarėjus įdarbina atitinkama partija. Sekretoriato darbuotojams išlaikyti Riksdago administracija skiria lėšas pagal Paramos frakcijoms Riksdago narių parlamentiniam darbui užtikrinti įstatymą⁵³. Pagal šio įstatymo 3 skyriaus 2 straipsnį, minėtos lėšos skiriamos, skaičiuojant, kad vienam parlamento (frakcijos) nariui turi tekti vienas politinis patarėjas. Tačiau pačios partijos sprendžia, kaip paskirstyti gautas lėšas, kad būtų suformuotas narių poreikius atitinkantis frakcijos sekretoriatas.

Vokietija

Teisės aktuose tiesiogiai neformuluojami valstybės tarnautojo ar valstybės tarnybos apibrėžimai. Vis dėlto, tam tikri valstybės tarnautojų veiklos ir statuso pagrindai yra nustatyti konstitucinio lygmens reglamentavimu. Pagrindinio įstatymo⁵⁴ 33 straipsnio 4 dalyje nurodyta, kad reguliarius suverenios valdžios vykdymas turi būti patikėtas viešosios tarnybos nariams, saistomiems tarnybos ir lojalumo santykių. Federalinės valstybės tarnybos įstatymo⁵⁵ 4 straipsnyje nurodyta, kad viešosios tarnybos ir lojalumo santykiai sieja valstybės tarnautojus (vok. *beamte*) ir jų darbdavį⁵⁶.

Valstybės tarnautojai Vokietijoje gali būti klasifikuojami pagal įvairius kriterijus. Pagal darbdavį Vokietijos, kaip federacijos, valstybės tarnautojai gali būti skirstomi į federalinius, žemių, ar savivaldybių tarnautojus (tarnautojų darbdaviais taip pat gali būti kiti viešieji subjektai, jeigu jiems suteikta teisė įdarbinti tarnautojus). Valstybės tarnautojai taip pat gali būti skirstomi pagal atsakomybės sritį, kurioje įgyvendina suverenią valstybės valdžią (pavyzdžiui, policijos, mokesčių administracijos, pataisos sistemos tarnautojai ir kt.). Pagal tarnybos santykių pobūdį valstybės tarnautojai gali būti skirstomi į nuolatinės tarnybos, laikinos ar terminuotos tarnybos, bandomosios tarnybos tarnautojus. Kadangi Vokietijos valstybės tarnyba yra skirstoma į tam tikrus karjeros lygmenis (pradinė, vidurinė, aukštesnioji ir vyresnioji valstybės tarnyba), tarnautojai irgi gali būti klasifikuojami pagal lygmenis, kuriems jie priklauso.

Šalia valstybės tarnautojų, kurių tarnyba reglamentuota specialiais įstatymais, viešajame sektoriuje dirba pagal darbo teisės normas įdarbinti darbuotojai (*Tarifbeschäftigte*). Jiems priskiriami daugelis specialistų, dirbančių viešose sveikatos apsaugos, švietimo, kultūros įstaigose. Šių darbuotojų darbo sąlygas apibrėžia federalinė ir žemių viešojo sektoriaus kolektyvinės sutartys.

Valstybės tarnautojai turi laikytis specialių įpareigojimų (būti lojalūs konstitucijai, nešališkai vykdyti oficialias pareigas, laikytis politinio neutralumo), kurie kyla iš įstatyminio valstybės tarnybos reglamentavimo ir nusistovėjusių profesionalios valstybės tarnybos principų. Šie reikalavimai netaikomi pagal darbo teisės normas įdarbinti darbuotojams.

Vokietijoje asmenys, kurie padeda išrinktiems pareigūnams (politikams), nelaikomi valstybės tarnautojais. Tai pasakytina, pavyzdžiui, apie parlamento narių padėjėjus, asmeninius ministrų patarėjus, parlamento frakcijų personalą. Šie asmenys paprastai turi privačius darbo santykius su, atitinkamai, parlamento nariais, frakcijomis ir kt. Bundestago narių padėjėjų veikla apmokama iš Bundestago biudžeto, tačiau parlamento nariai juos įdarbina patys (darbo santykių trukmė paprastai siejama su parlamento nario kadencija). Frakcijos taip pat įdarbina savo personalą, teikiančią organizacinę ir techninę pagalbą frakcijų veikloje. Šie parlamento narių ir frakcijų įdarbinti asmenys nepriskiriami Bundestago administracijai, kurioje dirba valstybės tarnautojai ir kiti viešojo sektoriaus darbuotojai.

Bundestago nariams ir frakcijoms skiriama tam tikra pinigų suma padėjėjams įdarbinti (frakcijų atveju ši suma priklauso nuo frakcijos dydžio). Už šią sumą, priklausomai nuo darbuotojo kvalifikacijos (skiriami 5 kvalifikacijos lygiai), gali būti įdarbinamas nevienodas darbuotojų skaičius.

⁵³ Lag (2016:1109) om stöd till partigrupperna för riksdagsledamöternas arbete i riksdagen:

⁵⁴ Basic Law for the Federal Republic of Germany: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_gg/index.html

⁵⁵ Bundesbeamtenengesetz: https://www.gesetze-im-internet.de/bbg_2009/

⁵⁶ Tarnautojo darbdavys gali būti valstybė, žemė, savivaldybė ir kai kurie kiti viešieji subjektai.

2025 m. balandžio 1 d. duomenimis, kiekvieno Bundestago nario padėjėjų įdarbinimui buvo skiriama 26 650 eurų per mėnesį.

Parengė

Informacijos ir komunikacijos departamento Tyrimų skyriaus

Vyr. patarėjas Vidmantas Punelis

Tel. (0 5) 209 6186, el. p. vidmantas.punelis@lrs.lt

Patarėja

Dalia Juknevičiūtė

Tel. (0 5) 209 6185, el. p. dalia.juknevičiute@lrs.lt

Seimo kanceliarijos Informacijos ir komunikacijos departamento Tyrimų skyriaus parengti analitiniai ir informaciniai darbai skirti Seimo narių parlamentinei ir Seimo kanceliarijos veiklai. Šiuose darbuose pateikta informacija nėra oficiali Lietuvos Respublikos Seimo pozicija. Šį darbą atgaminti, išleisti, platinti, versti, perdirbti, viešai skelbti, išskyrus įstatymų nustatytas išimtis, galima tik gavus Seimo kanceliarijos leidimą.

Visais atvejais naudojant šį darbą privaloma nurodyti šaltinį.

© Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarija, 2026